

87964

Fågelrapport för 1983

LENNART RISBERG

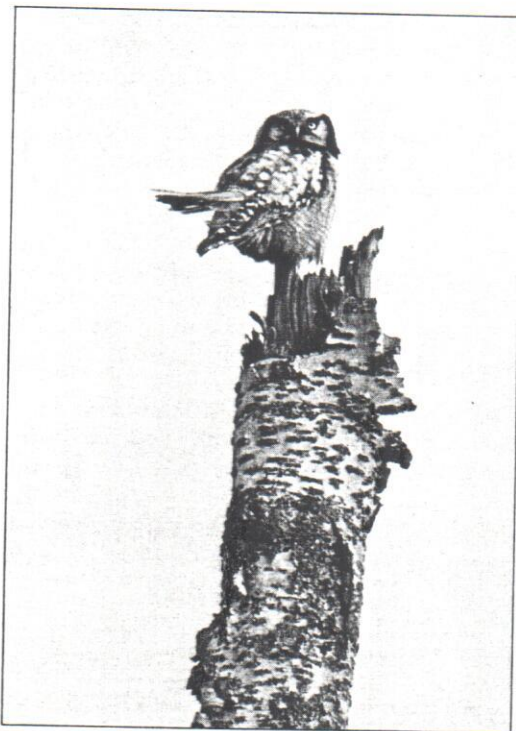
Detta är den nionde årsrapporten över intressanta fågeliakttagelser i Sverige. Rapporten innehåller uppgifter om ca 100 fågelarter, som har det gemensamt att de är ovanliga i Sverige, eller åtminstone i en del av landet. De rena rariteterna däremot presenteras i vanlig ordning i en separat årsrapport, för 1983 i nästa häfte av *Vår Fågelvärld*.

Den här "allmänna" fågelrapporten består traditionellt av två kategorier arter. Den ena gruppen om ca 70 arter finns med varje år, medan den andra summeras för fyra år i taget efter ett rullande schema. I år har turen kommit till avsnittet alkor—sångare 1980—83, sammanlagt 24 arter. Nästa gång blir det sista fjärdedelen av artlistan, d.v.s. flugsnappare—sparvar 1981—84. I stort kan man säga att urvalet till "fyraårs-arterna" är sådant att Norrland ska bli bättre representerat i årsrapporterna än som annars skulle vara fallet.

Det är trevligt att kunna konstatera att alla rapportområden finns med i årets sammanställning. Jämtland har varit en vit fläck under några år. Till nästa år hoppas vi kunna fylla luckan från de förlorade åren. Därför uppmanas alla som har uppgifter från Jämtland 1979—82 att kontakta den lokala rapportkommittén.

I rapporten för 1982 infördes en nyhet. I en parentes efter det vetenskapliga namnet summerades antalet fynd, för vissa arter antalet individer, uppdelat på tre tidsperioder. Det var för det första alla iakttagelser t.o.m. 1975, för det andra iakttagelserna 1976 fram till aktuellt år och för det tredje det år rapporten avser. För en närmare förklaring hänvisas till VF 42 (1983): 301. Det har kommit frågor om varför den "allmänna" fågelrapporten har fynden uppdelade på tre tidsperioder när raritetsrapporten bara skiljer mellan aktuellt år och gamla fynd. Man har också undrat över varför årsskiftet 1975/76 blivit så viktigt när årsrapporterna i sin nuvarande form inleddes ett år tidigare.

Även om alla arter i årsrapporten är ovanliga eller t.o.m. sällsynta har det inte alltid varit så. Kornknarren var en gång allmän i s. och m. Sverige. Vit stork häckade i Skåne till 1954, blåkråka på Gotland till för knappt 20 år sedan. Om man bara skilde mellan rapportens år och *alla* gamla fynd fick man avstå ifrån det senare för en rad ar-

Den art som många ornitologer kommer att förknippa 1983 med: hökugglan. Foto: Mats W. Pettersson.

Hawk Owl.

ter. På det viset skulle vi gå miste om intressant och lättillgänglig information från senare år.

Varför då dra gränsen vid just årsskiftet 1975/76? I SOF:s bok *Sveriges fåglar* sammanfattas våra kunskaper om de olika arternas förekomst, men med särskild tonvikt på perioden 1961—75. I boken finns bl.a. en tabellbilaga som med symboler och siffror visar förekomsten i alla landskap och lappmarker. Det ger oss helt andra möjligheter än förut att hålla reda på hur många gånger de ovanliga arterna setts i olika rapportområden och i hela landet. Samtidigt finns den begränsningen att den kommitté som arbetade med *Sveriges fåglar* hade att utnyttja tryckta källor. Det blev mycket skiftande information för arter som inte var direkt sällsynta, varje rapportkommitté (lrk)

Årssumman ca 51 ex. är den hittills högsta, den tidigare ca 40 ex. 1980. Övriga år under perioden 1975—82 har antalet varierat mellan 12 och 27 ex. Av de 51 vara endast tre honor (6%). Det är betydligt lägre andel än förut. Åren 1975—82 var det ca 25%, se f.ö. följande art. Fyndet i *Vg* är det andra i inlandet, det föregående *Gstr* 1967. I Finland gjordes det första inlandsfyndet 1983 (*Lintumies* 19 (1984) nr 3.

Alförrädare *Polysticta stelleri* (—, ca 610 ex., ca 105 ex.)

Sk: Sammanlagt minst 11 ex.

Bl: Sammanlagt 15 ♀-färgade, alla under vintern och våren.

Sm: Sammanlagt 5 ex., fördelade enl.: jan. (3), apr. (1) och dec. (1).

Öl: Sammanlagt 35 ex., fördelade enl.: jan. (7), feb. (16), mars (6) apr. (1), maj (4) och dec. (1).

Gtl: Sammanlagt ca 18 ex., de flesta 3.1—27.2, men 5 ex. Yttre Stockviken 1—6.4 (BKl, TGP) och 2 ♀ Skärs ände, Färö, 13.6 (CS, RSt).

Hl: 1 ♀ Morups tånge 11.2, 19.2 och 12.3 (SLb m.fl.) samt 1 ad. ♂ 11—31.12 (CGC m.fl.). 1 ♀ Tyludden 6.3 (AWm). 1 juv. ♂ Rödsjär, Varberg, 28—31.3 (GCh, MFb, MNd). 1 ad. ♂ Getterön 11.12 (MNd).

Vg: 2 ♀ Baskarpsand, Vättern, 1.5 (GJ).

Srm: Sammanlagt 11 ex., fördelade enl.: jan. (1), feb. (2), mars (1), maj (3), juli (1), sep. (1), nov. (1) och dec. (1).

Hls: 1 ♀ Långvind 27.11 (AAAd, TSw). Ny art för *Hls*.

Mpd: 1 ♀ Åstholmen, Tynderö, 27.2—20.3 (CAAd, IM m.fl.). 1 ♀ Stornäset, Alnö, 23—27.4 (CAAd, IM, LO). Ny art för *Mpd*.

Vb: 1 ♀ SÖ Ålgrundet, Holmsunds skärgård, 9.1 (TSu).

Från början av 1960-talet visade alförrädaren en fortlöpande ökning med max. ca 145 ex. 1980. Då bröts plötsligt kurvan med ca 60 resp. 30 ex. rapporterade de båda följande åren. Nu har vi en återhämtning, och för fjärde gången är årssumman över 100 ex. Av dem var ca 40 ♂, alltså en klar majoritet för honorna i bjärt kontrast till föregående art. Rimligen måste det bero på att det är så mycket lättare att artbestämma honor av alförrädare än av praktejder, och att åtskilliga praktejderhonor undgick ornitologernas ögon. Inlandsfynd av alförrädare är ovanliga, men inte lika unika som för praktejden. Även 1982 sågs f.ö. alförrädare i Vättern, men då i *Sm*.

Brunglada *Milvus migrans*

Sk: 1 par Ivösjön maj—sep. (HPE m.fl.). I övrigt ca 10 ex. under intervallet 14.4—17.9.

Öl: Sammanlagt ca 5 ex. under tiden 13.5—22.6, de flesta 27.5—4.6.

Gtl: 1 ex. Bungenäs, SÖ Fårösund, 27.4 (BOLa, RNa). 1 ex. Burgsvik 12.5 (AHq).

Dsl: 1 ex. Ed 17.4 (GZ, KEAx) och troligen samma Hajom, Töftedal, 19.4 (BLh). 1 ex. Grundsvik, Frändefors, 9.5 (KG). Ny art för *Dsl*.

Vg: 1 ex. Sikagården, Falköping, 6.6 (LAn). 1 ex. mot NÖ, N. Kedum, Lidköping, 7.6 (KSv).

Upl: 1 ex. Ledskär 22.5 (SEn). 1 ex. Kungs-Husby 28.5 (BeB). 1 ex. Örsundsbro 22.8 (LSg). 1 ex. mot V. Skatudden 27.8 (PBj).

Vrm: 1 ex. Ölmeviken 18.4—22.8 (OJ m.fl.).

Dlr: 1 ex. Larsbo, Smedjebacken, 22.4 (Sld, TrJ). 1 ex. Hånoret, Lima, 28.4 (BF). 1 ad. Fors, Avesta, 4.9 (MF).

Gstr: 1 ex. Gävle 22.5 (ENu).

Ång: 1 ex. Strömnäs under sommaren (RFR).

Vb: Sammanlagt ca 6 ex. under tiden 6.5—4.7.

Nb: 1 ex. Måttsund, Luleå, 13.5 (RO). 1 ex. Piteå 7.6 (HNv).

P lpm: 1 ex. Labbasområdet 25.6 (DLg).

Årssumman ca 46 ex. är normal. För första gången sedan åtmin. 1975 saknas fynd i *Bl*. Det är nu femte året i rad som brunglada setts vid Ölmeviken i *Vrm* under större delen av våren och sommaren. Vissa år har det setts 2 ex., men det har aldrig rapporterats indicier på häckning. I Frankrike inventerades häckande rovfåglar 1979—81. Man beräknar att det fanns 5 800—8 000 par brunglador (*British Birds* 77 (1984): 234).

Glada *Milvus milvus*

Sk: 51 påbörjade häckningar resulterade i 84 flygga ungar. I nov. räknades max. 110 ex. på övervintringslokaler (VF 43 (1984): 363—365).

Bl: 1 par häckade framgångsrikt. I övrigt sammanlagt 14 ex., fördelade enl.: mars (2), apr. (1), maj (6), juni (3) och juli (2).

Sm: Sammanlagt 6 ex. under perioden mars—aug.

Öl: Sammanlagt 4—5 ex., fördelade enl.: apr. (1), maj (3—4) och juni (1).

Gtl: 1—2 ex. vid flera tillfällen under tiden 8.4—21.5.

Hl: Sammanlagt ca 17 ex. under tiden mars—20.8.

Boh: 1 ex. Kungälv 15.6 (MÅ). 1 ex. Rönnäng, Tjörn, 6.10 (UAd).

Dsl: 1 ex. Katteberg, Ör, 7.5 (MRf).

Vg: 1 ex. Ormestorp, Tidaholm, 11.4 (GuE, LGLi).

1 ex. Hullsjön 4.5 (SLq). 1 ex. Bollebygd, Borås, 21.6—ult. 9 (BBr m.fl.). 1 ad. Tranemosjön 3.8 (MAo).

Srm: 1 ex. Dagöholm, Flen, 3.5 (PEB). 1 ex. Hagby-sjön, Eskilstuna, 1.6 (KCa).

Upl: 1 ex. Viksta 11.4 (GSz, RVä). 1 ex. f.d. Vissjön, Läby, 10.6 (TJh).

Vstm: 1 ex. Ävestbo, Fagersta, 15.4 (EA). 1 ex. Askö, Västerås, 28.6 (MG). 1 ex. Sällingegårderna, Lindesberg, 18.8 (PEr). 1 ex. Esstorp, NOra, 31.8 (MBå).

Vrm: 1 ex. Skäringsbol, Kristinehamn, 20.6 (LPJ).

Dlr: 1 ex. Brunk, Orsa, 17.4 (LHn, TJå).

Ång: 1 ex. Viksjö 5.3 (KLj).

Fyndet 1983 var i stort av normal omfattning. Det i *Ång* är anmärkningsvärt i två avseenden. Dels är det vårt nordligaste på åtminstone 30 år, men flera gamla iakttagelser kan i själva verket gälla brunglada, dels är det årets tidigaste utanför *Sk*. Gladan förefaller öka något

Alförräda
Steller's E

som häck
(Fugle 3
med 2 300

Ängshök

Häckning
(1—2 par)
bart med f
utom finn
tagelser a
Svealand i
nas:

Bl: 1 ♀ N
Boh: 1 ♀
Vrm: 1 ♂
Dlr: 1 ♂

I Sverige
häckande
anses häck
Finland
1975—83,
tumies 19

Ängshök/
100 ex., ca

Sk: Samm
12 ex. I
Vg: 1 ♀ n
sjön 8.5
Sjötörpe

Srm: 1 ♀ Landsort 23.5 (JCd, NC). 1 ♀ Ågesta 11.6 (BHo, MJa). 1 subad. ♂ Älgviken, Nynäshamn, 11.7 (Bhb). 1 juv. Landsort 20.9 (StS).

Upl: 1 ad. ♂ Lidingö 16–20.5 (JEm m.fl.). 1 ad. ♂ Angarnsjöängen 15.5 (StS). 1 ad. ♂ Enebyberg 10.7 (StS). 1 ♀ Ö Ullnasjön 17.7 (EK).

Vstm: 1 ♂ Gnien, Surahammar, 12.5 (SLa).

Dlr: 1 ♀ Hovran, Hedemora, 18.5 (AEt, JEW m.fl.).
Ång: 1 subad. mot Ö, Storklippen, Härnön, 23.5 (SeJa).
Vb: 1 ♂ Alvik, Umeå, 25.5 (BO). 1 ad. ♂ S. Grossgrundet, Holmön, 18.6 (TSu). 1 juv. Grundskatan, Bjuröklubb, 15.10 (LAo).

1983 blev ett normalår. Från Västtyskland rapporterades fler än vanligt kring månadsskiftet aug.—sep. (*British Birds* 77 (1984): 235), men den framstötten nådde inte oss. I Finland rapporterades 8 ex. 1983 mot tillsammans 108 ex. 1975–82 (*Lintumies* 19 (1984) nr. 3).

Jaktfalk *Falco rusticolus* (utanför fjälltrakterna i Hjd—Lpl) (—, ca 125 ex., ca 26 ex.)

Sk: 1 juv. Skälderviken 16.1–25.2 (KGN m.fl.), möjligen samma ex. Kullen 2.1 (KGN, LGNi). 1 ex. Kullen 25.9 (Äli m.fl.). 1 ex. mot S, Falsterbo 11.11 (GRo).

Bl: 1 ex. Kuggeboda, SÖ Ronneby, 26.12 (CB).

Sm: 1 ex. Svartö, Kalmar, 23.1 (JJö). 1 ex. Långviken, Kalmar, 24.2 (BlS). 1 ex. mot N, Gusjön, Öreryd, 25.9 (ELa m.fl.).

Öl: 1 juv. Ottenby 20.2 (PHt), 22.10 (BAo, BGr) och 5–7.11 (ASa m.fl.). 1 ex. Färjestaden 26.3 (LRc). 1 ad. Össby 6.11 (PHt).

Gil: 1 juv. S Västergarn 13.12 (OA).

Hl: 1 ex. Galtabäck 13.11 (CJs, KLD).

Boh: 1 juv. död mot kraftledning Klora, Bokenäset, 29.11 (gm HP).

Vg: 1 ex. mot S, Ekudden 5.3 (CLu, Ibi m.fl.).

Ög: 1 juv. Nybro, Roxen, 6.4 (BGt). 1 juv. Säby, Tåkern, ung. 20.10 (KSr).

Upl: 1 juv. mot V, Skatudden, Vaddö, 1.10 (PBj).

Vrm: 1 juv. Ölmeviken 8.10 (BJu, HLv, JHä).

Dlr: Två iakttagelser i n. Dlr (AND, GL).

Mpd: 1 ex. Ästholmen, Tynderö, 18.9 (CAD, IM, JHö). 1 ex. Högberget, Njurunda, 25.9 (BAb), 8.10 (IM, JHö, LO) och 28.10 (IM, LO). Ny art för Mpd.

Ång: 1 ex. mot S, Järnäs udde 9.10 (LBu m.fl.).

Årssumman ca 26 ex. är den hittills högsta. Sedan 1975 har det varierat mellan 11 (1977) och 24–25 ex. (1979). Månaderna sep.—nov. dominerar i årets rapport (drygt 60%), liksom förra året (ca 50%). Annars har det varit ganska jämn fördelning över perioden okt.—mars. Vid sidan av förstagångsfynden i *Mpd* kan nämnas att iakttagelsen i *Vrm* är den första sedan 1967. Nu är det bara *Nb* av landskapen utanför fjällkedjan där jaktfalk inte setts den senaste tioårsperioden.

I Finland sågs 3 ex. söder om fjällen 1983, tiden 15.10–2.11 (*Lintumies* 19 (1984) nr. 3).

Pilgrimsfalk *Falco peregrinus*

Ingen riksomfattande inventering av häckande par genomfördes 1983. I s. Sverige producerade 2 par 6 ungar och 9 ungar utplanterades genom s.k. hacking. I n. Sverige fick 7 kända par fram 9 egna ungar, men dessutom adopterades 2 ungar till ett vilt par. Sannolikt häckade ytterligare några par i n. Sverige (Peter Lindberg). Antalet ströfynd utanför Västskusten var något högre än föregående år. För första gången rapporterades över 100 ex. Summan blev ca. 102–110 ex. För *Sk* har uppgången varit särskilt tydlig. Där rapporterades ca 23–28 ex. 1983. Summorna de senaste åren är nästan dubbelt så höga som i mitten av 1970-talet.

Vaktel *Coturnix coturnix* (—, ca 380 ex., ca 145 ex.).

Årssumman ca 145 ex. är den högsta kända under 1900-talet, och överträffar med bred marginal de ca 103 ex. från 1981. Imponerande 42–45 ex. rapporteras från *Upl*. 5 ex. eller mer noterades även i följande landskap: *Sk* (minst 12), *Öl* (14), *Hl* (5), *Vg* (5), *Nrk* (6), *Ög* (7), *Srm* (16), *Vstm* (9) och *Dlr* (5). Rapporter om vaktel saknas endast från *Ång* och lappmarkerna. Norrlandsfynden var som följer:

Gstr: 1 ex. Björke, N Gävle, 1.6 (LSt).

Hls: 1 ex. Skesta, Gnarp, 14.8 (LN).

Mpd: 1 ex. Bänkås, Alnö, 13–15.7 (BJn).

Vb: 1 ex. Ångsbacka, Umeå, 23.5–30.8 (JEg, LAo, VJ m.fl.). 1 ex. Innertavle, Ö Umeå, 18.6 och 27.6 (GAo, RNg).

Nb: 1 ex. Brobyn, Boden, 18.6–4.7 (TGn m.fl.).

Hjd: 1 ex. Ljusnedal 27.6 (BDI).

Jmt: 1 ex. Truvbacken, Alsen, juni (SWd).

Öl och landskapen från *Vg* och mot NÖ är mest pålitliga för vaktel i Sverige. 1983 hördes ovanligt många i *Sk*. Annars är det påfallande så sällan vaktel iaktas i s. Sverige. Från *Sm* rapporteras t.ex. bara enstaka fåglar, genomsnittligen vart annat år.

Figur 2 visar när spelande vaktlar hördes sommaren 1983. Liksom det förra toppåret 1981 hade vi en tvåtoppig kurva (jfr *VF* 41 (1982): 376), men den här gången utan markerad svacka. En extremt tidig hördes spela vid Hjalstaviken *Upl* 4–5.5 (Gnd m.fl.).

Mindre sumphöna *Porzana parva* (> 100 ex., 83–85 ex., 7–8 ex.)

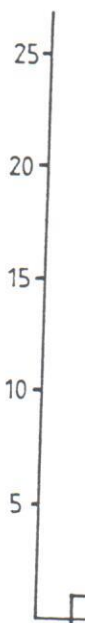
Bl: 1 ex. med ♂-läte Sölvesborgsviken 13–15.6 (BeNy m.fl.).

Öl: 1 ex. med ♂-läte Petgårde 22.5–1.6 (EH m.fl.) och 2 ex. med ♂-läte 13.6 (BBj). 1 ex. Frösslunda 19.6 (SR).

Ög: 1 ex. med ♀-läte Lundtorp, Tåkern, 13–18.6 (HDL, HSd) och troligen samma Väversunda, Tåkern, 20.6 (PDa).

Vrm: 1 ex. Ölmeviken 6–25.6 (KGE, LPJ, UTC m.fl.).

Hls: 1 ex. med ♂-läte Kyrkbyttjärn, Kilafors, 25.5 (SPr).

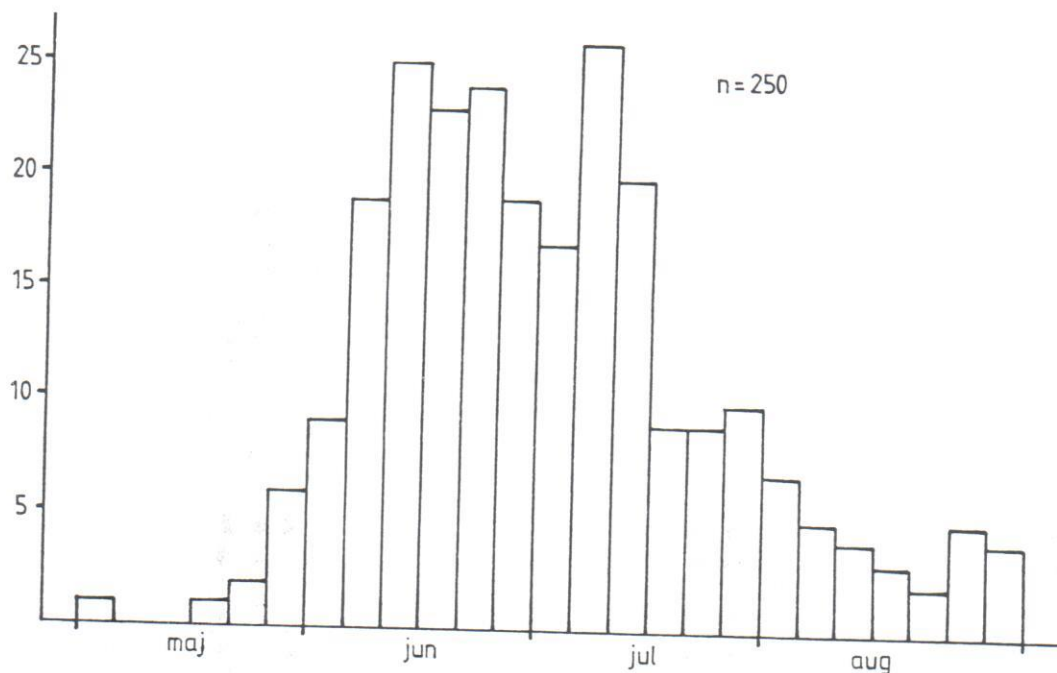

Figur 2. År den hörts Records of resident

Årssumma för tredje reföll det fortgåend En stor d vas stegra mindre st 1961–75, en minskr da utrops *Hls* för tr Från Fi 1982 och

Kornknari ex., ca 16.

Åter ett b 100 spelar Med 59 ex dets kornkn mer rappo *Vg* (23), *N* och *Dlr* (7 sydligaste

Figur 2. Antalet spelande vaktlar *Coturnix coturnix* i Sverige 1983. Varje fågel har inräknats i alla 5-dagarsperioder den hörts.

Records of calling Quails in Sweden in 1983 in 5-day periods. Individual birds may have been counted more than once, if resident for more than one 5-day period.

Årssumman är visserligen dubbelt så hög som 1982, men för tredje året i rad under 10 ex. I slutet av 1970-talet föreföll det som om mindre sumphönan skulle visa samma fortgående ökning som en rad andra nattaktiva arter. En stor del av den "ökningen" får naturligtvis tillskrivas stegrad aktivitet i fält. När nu antalet rapporterade mindre sumphönan åter är nere på den nivå vi hade 1961–75, ligger det närmare till hands att tolka det som en minskning än som ett stillestånd jämfört med då. Enda utropstecknet i årets skörd är att arten påträffats i *Hls* för tredje året i rad, f.ö. enda norrlandsfyndet.

Från Finland finns rapporter om totalt 33 ex. t.o.m. 1982 och 5 ex. under 1983 (*Lintumies* 19 (1984) nr 3.).

Kornknarr *Crex crex* (utanför Öl och Gtl) (—, ca 850 ex., ca 165 ex.)

Åter ett bra kornknarrår, nu för femte året i rad över 100 spelande. Precis som 1982 står *Upl* helt i särklass. Med 59 ex. påträffades mer än en tredjedel av fastlandets kornknarrar i detta enda landskap! Fem fåglar eller mer rapporterades även från följande områden: *Sm* (9), *Vg* (23), *Nrk* (9), *Ög* (6), *Srm* (8), *Vstm* (13), *Vrm* (5) och *Dlr* (7). I Norrland hördes kornknarren i de fem sydligaste kustlandskapen.

Gstr: 2 ex. Björke, N Gävle, 30.5–3.6, 1 ex. kvar till 7.10 (LSt). 1 ex. Kungsbäck, Gävle, 29.6–14.7 (LKe, PAb).

Hls: 1 ex. Söderhamn 19.6 (AAd, TSw).

Mpd: 1 ex. Bänkås, Alnö, 11–23.6 (IM, JOHd, LO).

Ang: 1 ex. Vangsta, Härnön, 4–5.6 (GAq, MD). 1 ex. Speckstatjärn, Härnön, 13–23.6 (LJÅ, MD, RS) — troligen samma som föregående. 1 ex. Norrbyn, Nora, ult. 6. (GLh). 1 ex. Järnäs by 28.6–4.7 (JEg). 1 ex. NV Nordmaling 5.7 (JEg).

Vb: 1 ex. Flarken, Nysätra, 8–9.7 (JEg, JWj).

Svartbent strandpipare *Charadrius alexandrinus*

Sk: 9–10 par häckade Ängsnäset, men endast en flygg unge sedd (PEJ). 1–2 par häckande Skanörs revlar (PA).

Hl: 1 ♂ Halmstads hamn och Påarp 1–4.5 (AWm).

1 ♂ Getterön 6–14.5 (JO m.fl.). 1 ♂ Askatorp 20.5 (AKt, SSö). 1 ♂ Lynga 22.5 (SLb, PU).

Vb: 1 ♀ Fabriksviken, Hörnefors, 7–8.5 (NNn).

PEJ har sammanfattat kunskaperna om svartbenta strandpiparens förekomst och häckningsbiologi i *Anser* 22 (1983): 209–230. Även om häckningslokalerna har skiftat har beståndet i *Sk* — och därmed i Sverige — i stort sett varit oförändrat sedan åtminstone 1960. Av

två anledningar måste man ändå känna oro för framtiden. Den ena är störningar från det rörliga friluftslivet på häckningsplatserna. Den andra anledningen är att arten minskar i Danmark och Tyskland. Ströfynd utanför Sk görs nästan årligen i *HI* och på *Öl*. Fyndet i *Vb* är det nordligaste sedan 1979.

Fjällpipare *Charadrius morinellus* (utanför fjälltrakterna i Dlr—Lpl) (—, 119, 26)

Sm: 3 ex. N Bolmen 10.9 (SLo).

Öl: 1 juv. Segerstads fyr 10.9 (BBE). 1 juv. Mörbylånga 16.9 (JJo).

Gtl: 3 ex. Hoburgen 16.5 (BKl). 1 ex. Ö f.d. Limmorträsk, Fårö, 27.5 (BOLA, RNa). 1 ad. Paviken 30.8 (DAi, OA).

HI: 1 ex. Morups tånge 12.8 (KNd, LFz, PFz). 2 juv. Påarp 27.8 (AWm). 1 ex. Getterön 6.9 (MNd). 1 ex. Mönster 15.9 (TrJ, UHj).

Boh: 2 juv. Haby, Sotenäset, 18.9 (JAu, LPi).

Nrk: 4 ex. Tybble, Asker, 12.5 (KJö).

Srm: 1 juv. Värbergstippen 12—20.9 (MGr m.fl.). 6 ex. Marsång, V Oxelösund, 18.9 (MAc).

Upl: 2 ex. N Månkarbo 29.5 (GEh). 1 ex. S Elmsta med. 9 (GBu). 1 ad. + 1 juv. Lövstaslättan 13—14.9 (REK m.fl.).

Vstm: 3 ex. Salbohed 14.5 (KEk) och 2 ex. mot S 22.7 (KEk).

Hls: 1 ex. Stenö 7.5 (AWk, HW).

Vb: Sammanlagt 6 fynd om 8 ex., vardera 3 fynd i maj och sep.

De sammanlagt 26 fynden är det mesta som rapporterats något år, men eftersom största flocken bara var på 6 ex. blev antalet individer normalt. I och med att sviten 1975—82 i *Sk* bröts finns det inte något landskap nedom fjällkedjan där fjällpiparen anträffats årligen.

Dubbelbeckasin *Gallinago media* (utanför fjälltrakterna i Hjd—Lpl) (—, ca 315 ex., ca 66—68 ex.)

Årsumman ca 66—68 ex. är den näst högsta, men ett stycke från fjolårets 80 ex. Jämfört med mitten av 1970-talet är det en fördubbling. Fem fåglar eller mer rapporterades endast från *Vg* (minst 9), *Nrk* (10—11) och *Upl* (9). Spelande dubbelbeckasiner hördes på följande platser:

Boh: 1 ex. Ragnhildsholmen 26.5 (LLa, RAs).

Dsl: 1 ex. Torbjörnbyn, Ör, 15.5 (SHu).

Vg: minst 2 ex. Östen 12—15.5 (LAr m.fl.).

Nrk: 4 ex. Oset 12—14.5 (KRb, LHf, MRg) och 1 ex. 25.5 (HOM, SÅ). 3 ex. n. Tysslingen 15.5 (GKn).

Srm: 1 ex. Ågestasjön 9.5 och 17.5 (BHO m.fl.).

Upl: 2 ex. Hjälsstaviken 9—19.5 (AGa m.fl.) och 1 ex. 25.5 (MT). 1 ex. Biskops-Arnö 22.5 (PWn). 1 ex. Angarnsjöängen 15—17.5 (StS).

Vb: 1 ex. Bergön 23—28.5 (EMr, JMr, VJ m.fl.).

Ett högsommarfynd finns att redovisa från s. Sverige, det första på några år:

Nrk: 1 ex. Via, Kumla, 24.7 (JEz, JMe).

Ovanligt många dubbelbeckasiner sågs i s. Finland i aug.—sep. 1983, totalt ett 50-tal (*British Birds* 77 (1984): 236).

Fjällabb *Stercorarius longicaudus* (utanför fjälltrakterna i Hjd—Lpl)

Sk: 1 juv. Falsterbo 19.9* (BB, KMO m.fl.). 1 juv.

Kullen 6.9* (NK m.fl.) och 6.10* (AJö, MU, NK).

Vb: 1 ex. Myckle 7.6 (SAs).

Såväl antalet fynd som fördelningen över månaderna stämmer väl in med tidigare erfarenheter.

Storlabb *Stercorarius skua* (> 103 ex., ca 121 ex., ca 198 ex.)

Sk: Sammanlagt ca 81 ex., fördelade enl.: jan. (2), sep. (1), okt. (ca 73) och nov. (5).

Öl: 1 juv. Ottenby 6.10* (AWm, MWm).

HI: Sammanlagt ca 57 ex., fördelade enl.: jan. (1), sep. (1), okt. (ca 52) och nov. (3).

Boh: Sammanlagt ca 58 ex., fördelade enl.: juli—aug. (1), aug. (1), sep. (3), okt. (ca 47), nov. (5) och dec. (1).

Upl: 1 ex. NÖ Möja 26.6* (MBt).

Eftersom toppnoteringen före 1983 var 33 ex. (1979) ter sig årets ca 198 ex. närmast som en fantasisumma. De bästa enskilda obs-dagarna hade rent av stått sig bra i jämförelse med tidigare årssummor. Som mest sågs 27 ex. Kullen *Sk* 20.10 och 18 ex. 31.10. (AJö m.fl.), ca 15 ex. Gubbanåsan *HI* 19.10 (CJs, MNd, SM), 12 ex. Hönö *Boh* 19.10 (MHk, PAI, UO) och 9 ex. 18.10 (MHk, MFb, MFg). Även i Danmark sågs storlabbar i mängd, bl.a. 85 ex. vid Skagen (*Fugle* 3 (1983), nr. 5, s. 11).

Vittrut *Larus hyperboreus* (—, ca 260 ex., ca 70 ex.)

Under perioden 1961—77 rapporterades 4—21 vittrutar per år. Sedan dess har årssummorna varit högre, i allmänhet ett 50-tal. Årets summa är den hittills högsta. Fem fåglar eller mer rapporterades från följande landskap: *Sk* (9), *Bl* (ca 8), *Öl* (ca 12), *HI* (6), *Srm* (5), *Upl* (7) och *Mpd* (minst 6—7). De flesta iakttagelserna gjordes under vintern och våren, med en jämn fördelning över månaderna jan.—apr.

Svarttärna *Chlidonias nigra* (fynd norr om Vg—Ög)

Nrk: Sammanlagt 7 ex. på fem lokaler, månaderna maj—juli.

Srm: 1 ex. Landsort 14.5 (JCd, NH). 1 ad. Lappe, Vingåker, 25.7 (KCa).

Upl: 4 par Sörsjön, Tämnaren 3—10.7. Minst 1 par gjorde misslyckat häckningsförsök (ALd). I övrigt sammanlagt ca 20 ex. 5.5—10.6

Vstm: Ca 30 par häckade Askövikens (MG). 25 par häckade Fläcksjön (KGK). Dessutom tillsammans ca 30 ex. från fem lokaler.

Fjällpipare. Foto: Peter Lindberg/N.

Dotterel.

Skogsduva *Columba oenas* (fynd i Hjd—T lpm 1980—83)

Hjd: 4 ex. Sörvattnet apr. 1980 (GLå).

Jmt: 1 par häckade Krokomb 1982 (SÅm).

Lu lpm: 1 ex. Påtsasjaure, Sjaunja, 15.7.80 (CK, JNs, MJa). Ny för *Lu lpm*.

Åren 1975—79 rapporterades endast ett fynd inom området.

Turkduva *Streptopelia decaocto* (fynd i Nb och Hjd—T lpm 1980—83)

Nb: 1 ex. Ersnäs, Luleå, 15.4.80 (BA). 1981 gjordes 3 fynd. Max. 5 ex. Boden 9.6—6.10.83 (FLn, JA, TGn m.fl.).

Hjd: 1 ex. Sveg 10.4.80 (REd) och 5 ex. 18.7.80 (JB). 4 ex. Älvros 18.7.80 (JB).

Jmt: 1982 rapporterades 2 ex. och 1983 minst 11 ex.

Lu lpm: 1—2 ex. Vuollerim 20—22.5.81 (AWI, KGu). 1 ex. Tuottar, Padjelanta, 7.4.82 (JAS). 1 ex. Gällivare 24.10.83 (ALo).

Förmodligen finns fortfarande en liten population i Östersund *Jmt*. I övrigt är turkduvan högst tillfällig i *Nb* och inre Norrland. Antalet ströfynd är jämförbart med 1976—79.

Turturduva *Streptopelia turtur* (—, ca 1 200 ex., ca 250 ex.)

Sammanlagt rapporterades ca 250 ex., vilket är något mer än den förra toppnoteringen, ca 210 ex., från 1981. Mer än fem ex. sågs i följande landskap: *Sk* (ca 43), *Bl* (26), *Sm* (16), *Öl* (ca 35), *Gtl* (ca 30), *Hl* (ca 20), *Vg* (12), *Nrk* (9), *Ög* (minst 10), *Srm* (8), *Upl* (6) och *Vb* (19). Särskilt den sistnämnda summan är anmärkningsvärd. Turturduvan är ärligen i *Vb* sedan 1976, vissa år med ett tiotal individer.

Ännu väntar vi på första rapporten om häckning i Sverige. Det har länge känts som att i nästa årsrapport är det dags. Indicier finns också den här gången, men inte mer. De mest påtagliga indicierna följer här tillsammans med norrlandsfynden:

Öl: 1 juv. Mellby 31.7 (BBE).

Hl: Spel och parning Haverdal 22—27.6 (JSt).

Gstr: 1 ex. Eggegrund 24.5 (KGK). 1 ex. Ginborn, Storvi, 4.6 (AEm).

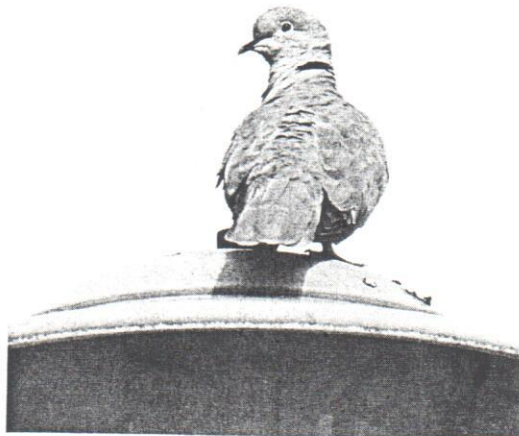
Hls: 1 ex. Hornslandet, Hudiksvall, 17.6 (JLn).

Ång: 1 ex. Utanede, Edsele, maj (GEi). Max. 2 ex. Sollefteå hela våren och sommaren (BDe).

Vb: 2 ex. Holmö by, Holmön, 6—25.6 (NNn). Fåglarna höll till och spelade i en tät grandunge. Den genom-söktes noga 10.8. Dun, pennor och spillning påträffades — men inget bo. I övrigt rapporterades 2 ex. Utersjöbäcken, Lövänger, 29.5 (LAo). 11 ex. mot N, Holmön 6.6 (BO). 1 ex. Ivarsboda, Sävar, 14.6 (LWE). 1 ex. mot NV, St. Fjäderägg, 19.6 (TSu). 1 ex. Holmögadd 14.7 (AB). 1 juv. Gärdviken, Bjuröklubb, 15.10 (LAo).

Jmt: 1 ex. Dille, Ås, 1.6 (POB).

Lu lpm: 1 ex. Akkastugorna 26—28.7 (SÅW).

Frånsett ett litet bestånd i Östersund är turkduvan en ovanlighet i nordligaste Sverige. Foto: Jan Elmeliid.

Collared Dove.

Tornuggla *Tyto alba*

Sk: 1 par häckade. De fick fram 5 ungar efter två kullar. Dessutom sågs 1 ♂ under häckningstid och 1 ex. i nov.

Läget är oförändrat från 1982.

Fjälluggla *Nyctea scandiaca*

Sm: 1 ex. Sunnanvik, Skatelöv, 2.12 (SJh). 1 ex. mot S, Simpevarp, Oskarshamn, 4.12 (CSe, ISv). 1 ex. Aritsbomåla, S Sandsjö, 10.12 (JKn, JÅK, KKr).

Nrk: 1 juv. Restamossen, Kvismaren, 9—12.11 (ONi, PeJ). 1 ex. Valen, Storhjälmaren, 16—31.12 (UEn).

Upl: 1 ex. Forkarby, Uppsala, 31.3 (NC).

Vstm: 1 ex. Lindesberg 10—13.11 (SJJu). 1 ex. Hedgår-darna, Hällefors, 20.11 (MaBu). 1 ex. Nyckelgrundet, Hjälmaren, 16—18.12 (BEr).

Hls: 1 ex. Gryten, Edsbyn, 5.10 (KES). 1 ex. Växbo, Bollnäs, 30.10 (SOH). 1 ex. Kilafors 13.12 (UEn).

Mpd: 1 ♂ Loviken, Holm, 3.5 (RWWh).

Ång: 1 ex. Backsjöklippen, Junsele, 12.10 (GKI).

Vb: 1 ex. Rickleåns utlopp, Ö Bygdeå, med. 11 (KBm).

Jmt: 1 ex. Ö Fångvattnet, Strömsund, mars (EEK).

Med tidigare 3 ex. från hösten 1982 blev summan för vintern 1982/83 6 ex., vilket är normalt. Hösten 1983 gav hela 13 ex., det mesta sedan den stora invasionen 1962/63. Både 1978 och 1982 häckade många fjällugglor i de svenska fjällerna. De efterföljande höstarna gav få fynd längre ned. Den här gången blev det många ströfynd, trots att det inte rapporterats någon häckning i vårt land.

Hökuggla

Den invasive Sverige hökuggla är mycket lång några lrk ir tar bl.a. de om ca 3 00 mycket hög pet i en sep iakttagelse : het observa aug.—sep.

Slaguggla

Vstm—Upl

Dsl: 1 ♂ Ec (OTn).

Nrk: 1 ♂ (OvP m.f)

Ovanstående 1975—79.

Lappuggla

Ång: 1 ex.

Vb: 1 ex.

under vår

Nb: 2 par

Jmt: 1 ex.

T lpm: 2 p

5—6 häcka

1979, då laj

ge. Vi känn

av lappug

längst i nor

Finland i

1983/84. B

längst i sv.

Helsingfors

fångades i

84—85).

Nattskärva

1980—83)

Ång: 1 ex.

skär 14.7

(LGO).

Vb: 1980 ((

Nb: 1 ex. F

Hjd: 1 ex.

Jmt: 1 ex.

Ås lpm: 1 c

Ly lpm: 1

LaS).

Under per

Ång—Hjd

kommer nu

rapportom

Öl: 1 ex. Skärlövs hamn 4.7 (JJo).
Gtl: 1 ex. Bonsarve, Hamra, 20.5 (MAv).
Upl: 1 ex. Simpnäs, Simpnäs—Arholma, ca 1—8.6 (BGr m.fl.).
T lpm: 1 ex. N Kiruna 4.7 (JOHe, PFo). Ny för T lpm.
 De senaste 20 åren har det i allmänhet gjorts ett tiotal fynd per år. Så få som 6 fynd har inte rapporterats sedan 1972 (3) och 1977 (5).

Härfågel *Upupa epops* (—, ca 430 ex., 77—78 ex.)

Ingen häckning rapporterades under 1983. Antalet ströfynd är något över det normala, men ett stycke från rekordåret 1975 (ca 125 ex.). Minst 5 ex. rapporterades från följande områden: *Sk* (6), *Bl* (8), *Sm* (9), *Öl* (8—9), *Gtl* (6), *Vg* (5), *Srm* (5) och *Vstm* (5). Fördelningen över året var normal, med ca 70% vårfynd i s. Sverige och ca 70% höstfynd i Norrland. De få iakttagelserna under högsommaren och de i inre Norrland förtjänar att nämnas:

Sm: 1 ex. spelande Krokshult, Kristdala, i juli (KR).
Ög: 1 ex. Kindsmåla, Björkfors, en månad under juni—juli (GKI).
Hjd: 1 ex. Lillhårdal 5.5 (ABd).
Lu lpm: 1 ex. hittades dött Leipojärvi 6.10 (HÅW).

Göktyta *Jynx torquilla* (fynd i T lpm 1980—83)

T lpm: 1 ex. Piekkusvuoma, Kiruna, 5.8.81 (LAs, RGf).
 Max. 2 ex. Abisko 22.5—20.6.82 och 1 ex. 15.5.83 (NÅA). 1 par häckade Idivuoma 1983 (PSt).

Häckningen är den första i T lpm. Under perioden 1961—75 sågs göktytan bara vid två tillfällen.

Gråspett *Picus canus*

Rapporterna om gråspett fortsätter att sjunka. Den här gången finns det bara uppgifter om 5 häckningar, en vardera i *Dsl*, *Vrm*, *Hls*, *Ång* och *Jmt*. Jämför det med toppåret 1979 (17 häckningar). Under häckningstid (1.4—31.7) sågs gråspetten vid ca 30 tillfällen, fördelade enl.: *Dsl* (1), *Vstm* (1), *Vrm* (3), *Dlr* (3), *Gstr* (2), *Hls* (6), *Mpd* (?), *Ång* (7), *Vb* (3), *Hjd* (1), *Ås lpm* (1). Det är i samma storleksordning som 1982 men lägre än de bästa åren i slutet av 1970-talet.

Gråspetten uppträder normalt i inlandet från *Vrm*—*Nrk* till *Jmt*, i ö. Sverige från n. *Upl* till *Nb*. Utanför det området gjordes följande fynd 1983:

Dsl: 1 par konstaterades häcka. Ett andra par sågs under häckningstid. 1 ex. Ånimskog sep. (RGr).
Ås lpm: 1 par Dikanäs, Vilhelmina, hela vårvintern (AeH, MaSt). 1 ex. ropade Vesterås, Vilhelmina, 22.6 (USs).
Ly lpm: 1 ex. Storuman 1.1—15.2 (MLt). 1 ex. Valoberget, Storuman, 10.8 (PLn). 1 ex. Gunnarn 12.10 (UAd).

Gröngöling *Picus viridis* (fynd i Vb—T lpm 1980—83)

Hjd: 1 ex. Vedungen 19.6.80 (REd). 1 ♂ Röllekbäcken, v. Hjd, 1980 (BDI).

En handfull iakttagelser är kända från n. Sverige sedan 1961.

Vitryggig hackspett *Dendrocopos leucotos*

Sammanlagt rapporterades 14 häckningar, fördelade enl.: *Dsl* (4), *Ög* (1), *Upl* (2), *Vstm* (1), *Dlr* (3), *Gstr* (2) och *Hls* (1). Sedan 1975 har antalet kända häckningar växlat mellan ca 8 och 20 per år. Den spontana rapporteringen ger inte underlag för någon bedömning av ev. förändringar av populationens storlek. Förutom häckningarna rapporterades 30 iakttagelser under häckningstid (1.4—31.7), fördelade enl.: *Dsl* (5), *Upl* (6), *Vrm* (4), *Dlr* (3), *Gstr* (11) och *Mpd* (1).

Tretåig hackspett *Picoides tridactylus* (fynd söder om Dsl—Nrk—Srm 1980—83)

Sm: 1980 (1), 1981 (3), 1982 (1) och 1983 (1).
Boh: 1 ♀ Dale vatten, Sotenäset, 21.4.83 (JAu).
Vg: 1 par häckade Halleberg 1982 (gm IJ). 1982 (2 fynd).
Ög: 1 par häckade Älgmossarna, NÖ Finspång, 1980 (BJo).

Förra gången (*VF* 39 (1980): 303) redovisades två häckningar och ett 25-tal ströfynd. Särskilt de få nu aktuella ströfynden ger snarast ett intryck av ofullständig rapportering.

Tofslärka *Galerida cristata*

Sk: En inventering i Malmö gav ca 5 par, dessutom 1 par i Arlov. 1 ex. Mölle hamn 24.5 (KGN). 1 ex. Torekov 16.6 (RBD), ev. samma som föregående.
Bl: 1 ex. Utlången 14.5 och 26.5 (TDe m.fl.). 1 ex. Torhamns udde 17.5 (HEd). 1 ex. Karlshamn 23.5 (EOs m.fl.). 1 ex. Hanö 24.5 (JEP).
Vg: 1 ex. Kronogården, Trollhättan, 14.11 (LHi).
Upl: 1 ex. Gamla Uppsala 28.11 (KPl).

Den lilla populationen i *Sk* håller ställningarna. Enl. bedömningen från *lrk Bl* kan de fem iakttagelserna där omfatta allt mellan ett och fem ex. Det betyder 3—7 ströfynd utanför *Sk*. Under perioden 1961—82 gjordes 45 ströfynd utanför *Sk*, varierande mellan 0 (senast 1977) och 10 fynd (1981), det nordligaste i *Gstr* 1979. 1 ex. sågs på Lågsjär i Ålands skärgård 24.6.83 (*Lintumies* 19 (1984) nr 3).

Trädslärka *Lullula arborea* (fynd i Norrland inkl. *Dlr* 1980—83) (—, 20, ca 50)

Dlr: 1980 (1), 1981 (5), 1982 (0) och 1983 (2).
Gstr: 1980 (1), 1981 (6), 1982 (6) och 1983 (1).
Hls: 2 ex. Hornslandet, Hudiksvall, 9.6.80 (ALa). 1 ex. Ånga, Bjuråker, 28.3.81 (ALa).
Mpd: 1 ex. Stångsrid, Tynderö, 8.4.83 (CAd, IM).
Ång: 1 ex. mot S. Järnäs udde 15.10.81 och 1 ex. 6.10.83 (JEg).

En av de Foto: M Crested

Vb: 1980
Nb: 2 ex
 berg,
 Med 24
 20 fynd
 den sena
 vid Bjur
 ningen u
 nebo, G

Fältpipl:
Bl: 1 par
 pan 7.
 (TDe
 26.5 (12—10)
Sm: 1 ex
Öl: 2 ex
 25.5—
Gtl: 1 ex
 TFr).
Vg: 1 ex
Srm: 1 ex
Dlr: 1 ex

En av de få. Tofslärka på Borrgatan i Malmö, mars 1983. Foto: Magnus Ullman.

Crested Lark.

Vb: 1980 (3), 1981 (5), 1982 (4—5) och 1983 (9).
Nb: 2 ex. Pitholmen, Piteå, 81 (SESG). 1 ex. Nattberg, Älvsbyn, 17.6.81 (SLu).

Med 24 rapporterade fynd från perioden 1961—75 och 20 fynd 1976—79 hade vi en betydligt bättre utdelning den senaste fyraårsperioden. Särskilt sträckbevakningen vid Bjuröklubb i *Vb* har givit många fynd. Enda häckningen under perioden var Kungshöghällarna, Österfärnebo, *Gstr* 1980 (SÅb).

Fältpiplärka *Anthus campestris* (utanför Sk och Hl)

Bl: 1 par häckade Sölvesborg (PÖh m.fl.). 1 ex. Utklippan 7.5 (PSv m.fl.). 1 ex. Torhamns udde 10—12.5 (TDe m.fl.). 1 ex. Hanö 24.5 (JEP). 1 ex. Utlängan 26.5 (TDE m.fl.). 1 ♂ Norrefors, N Karlshamn, 12—16.6 (KAu m.fl.).

Sm: 1 ex. Osudden, Värnamo, 28.8 (JBe, LaPe, LDv).
Öl: 2 ex. SÖ Gräsgård 14.5 (MU). 2 ex. Grönhögen 25.5—1.6 (BBE, KEG m.fl.).

Gtl: 1 ex. Hoburgen 11.9 (OWz, RKd) och 13.9 (TFn, TFr).

Vg: 1 ex. Ussbo, Horred, 7.5 (PKu).

Srm: 1 ex. Reveln, Torö, 17—18.9 (JO m.fl.).

Dlr: 1 ♂ Furudals bruk 13.6 (SLv).

För fjärde året i rad konstaterades häckning i *Bl*. De 12 ströfynden (14 ex.) är det högsta antal som rapporterats på ca 15 år. I mitten och slutet av 1970-talet hade vi en påtaglig svacka, då endast enstaka fåglar sågs utanför *Sk* och *Hl*. Under perioden 1961—75 sågs fältpiplärkan bara vid ett tillfälle i *Srm*, men nu fyra år i rad. Än mer anmärkningsvärt är iakttagelsen vid Furudal *Dlr*, dit fjolårets revirhållande hane tydligt hittade tillbaka.

Fältpiplärkan i *Sk* inventerades grundligt 1983 (KrA, OHT, TR). Man påträffade ca 210 revir, men populationen beräknas uppgå till minst 250 par. När arten senast inventerades (1981) hittades bara ca 100 par, men man tror mer på effektivare insatser än en verklig ökning.

Forsärla *Motacilla cinerea* (fynd norr om Dsl—Vg—Sm, men inkl. Öl och Gtl)

Öl: 1 ex. Ottenby 1.4 (KEG), 1 juv. 14.8 (JJö) och 1 ex. 28.10 (COP, GAU).

Gtl: 1 ♂ Faludden 27.5 (LJo).

Nrk: 1 ♀ Svartån, Örebro, 10.4 (JJd, JPq). 1 ex. Svartå, S Karlskoga, 25.4 (SfB). 1 ex. Kvistbro, S Kumla, 6—30.9 (OvP).

Ög: 1 par Fiskeby 31.3 (AHq).

Srm: 1 ex. Landsort 24.5 (JCD, MGr, NH) och 1.11 (DLa). 1 ♂ Flenmo 11.6 (KCa).

Upl: 1 ex. Sevedskvarn, Gysinge, 29.3 (SHv).

Vstm: 1 ♂ SKF Hällefors 10.9 (IAn).

Vrm: 3 par häckade N Karlskoga (gm BPT). 1—2 par häckade Rottneros (MJo). 1 par Bergatorp, Gunnarskog, 15.5 (AHL, JOHl). 1 övrigt 7 ex. under tiden 9.6—1.10.

Dlr: 1 par häckade Vansbro (TrJ). 1 par häckade Älvdaalen (AND). 1 ♂ Njupeskar, Särna, 17.6 (AnLa, DGå).

Mpd: 1 ex. mot S, Hökberget, Njurunda, 13.8 (IM, LO). 2 ex. Johannisberg, Torp, 18.9 (BSs).

Ång: 1 ex. mot S, Järnäs udde 28.9 (BKm, JEG, JWj), 1 ex. mot S 13.10 (JEG, LWE) och 1 ♀ 15.10 (CO).

Vb: 1 ex. Gran, Umeå, 3.9 (CO, JBD). 1 ex. Ö Hörnefors med. 9 (gm JEG).

Nb: 1 ♂ Laxforsberget, Överkalix, 8.6 (SLu).

Ly lpm: 1 par häckade Tjulån, V Ammarnäs, (LIt).

1 ex. Vindelåforsen, Ammarnäs, 1.6 (LGn). 1 ex. Karsbäcken, Ammarnäs, 3.6 (LGn).

Återhämtningen går långsamt efter den nedgång som följde på den svåra vintern 1978/79. År 1978 konstaterades t.ex. 14 häckningar i *Vrm*, 1979 inte någon och 1980—82 bara enstaka. Antalet ströfynd norr om Dsl—Vg—Sm är det hittills högsta. Iakttagelsen i *Nb* är den första sedan 1905. I Finland konstaterades en häckning 1983 och i övrigt gjordes ett 15-tal fynd (*Lintumies* 19 (1984) nr 3).

Sidensvans *Bombycilla garrulus* (häckningar utanför Nb och P—T lpm 1980—83)

Ång: 1 par + 4 juv. Ysjö, Junsele, 6.7.8 2(GM).

Utbredningskartan för sidensvansen i *Sveriges fåglar* visar att den häckar regelbundet i *Nb* och de nordligaste

lappmarkerna. Ett stort område i inre Norrland, ända ned till m. *Dlr*, har en markering som betyder att den häckar glest och oregelbundet *eller* att förhållandena är dåligt kända. Tyvärr har det här inte lockat till någon omfattande spontan rapportering. Ovanstående från *Ång* är det enda som kommit via lrk. Därför är det på sin plats med en uppmaning till rapportering av alla häckningsfynd och iakttagelser under häckningstid utanför *Nb* och *P—T lpm*, från 1976 och framåt.

Gärdsmyg *Troglodytes troglodytes* (fynd i Hjd och Ås—T lpm 1980—83)

Hjd: 4 ex. v. Hjd 1983 (BWA).

Ås lpm: 1 ex. Bergvattenkullen, Fredrika, 17.6.83 (SEK). 1 ex. Baktoberget, Åsele, 17.6.83 (SEK).

Ly lpm: 1980 (ca 10 ex.). 1981 (3 ex.), 1982 (0 ex.) och 1983 (0 ex.).

Lu lpm: 1 ex. Vietovare, Sjaunja, 10.7.80 (CK, JNs, MJa). 1 ex. Muddus 7.6.81 (KGu, TGn). 1 ex. Kvikkjokk 17.7.81 (LGbe). 1 ex. Juovavaare, Snesudden, 10.7.82 (FLn). 1 par häckade Pallaka, St. Sjöfallet, 1983 (KÅh). 4 ex. Muddusjokk 12.7.83 (MBq).

Åren 1976—79 rapporterades bara 2 fynd inom angivet område.

Näktergal *Luscinia luscinia* (fynd i Norrland 1980—83)

Gstr: 1980 (ca 25 ♂), 1981 (37 ♂), 1982 (ca 45 ♂) och 1983 (44 ♂).

Hsl: 1980 (2 ♂), 1981 (7 ♂), 1982 (11 ♂) och 1983 (22 ♂).

Mpd: 1980 (12 ♂), 1981 (6 ♂), 1982 (minst 10 ♂) och 1983 (13—14 ♂).

Ång: 1980 (10 ♂), 1981 (18 ♂), 1982 (19 ♂) och 1983 (ca 33 ♂).

Vb: 1980 (3 ♂), 1981 (16—17 ♂), 1982 (ca 25 ♂) och 1983 (21 ♂).

Nb: 1 ♂ Haparanda Sandskär 30.5.82 (KP m.fl.), 1 ex. 26.5.83 och 4—5.6.83 (TGn m.fl.).

Jmt: 1 ♂ Östvik, Järvsand, sommaren 1983 (enl. lokalpressen). Ny för *Jmt*.

Ås lpm: 1 ♂ Saxnäs, Vilhelmina, 18—23.6.80 (FN, JOHi). Ny för *Ås lpm*.

Ly lpm: 1 ♂ Sörberget, Sorsele, 18.6.83 (RSb, ÅW). 1 ♂ Betsledammen, Lycksele, ult. 6.83 (AJa m.fl.). Ny för *Ly lpm*.

Näktergalens expansion fortsätter. De första iakttagelserna i Norrland gjordes på 1960-talet. Redan 1975 uppträdde den regelbundet ända uppe i *Vb*. Åren 1975—79 varierade antalet rapporterade i Norrland mellan 24 ♂ (1975) och 55 ♂ (1978). För de fyra senaste åren var summorna 1980 (ca 52 ♂), 1981 (ca 85 ♂), 1982 (ca 110 ♂) och 1983 (ca 135 ♂). Av naturliga skäl är det främst sjungande hanar som uppmärksammats, men häckningar har konstaterats i en rad landskap — nordligast i *Vb* 1983 (AB).

Svart röstjärt *Phoenicurus ochruros* (fynd norr om Boh—Vg—Srm)

Dsl: 1 ex. Ed 11.5 (BLh). 1 ex. Brålanda 10.11 (gm KE).

Nrk: 1 par häckade Hasselfors (SOP). 1 par häckade Olshammar (NES). 1 ♂ Ölsboda under våren (SOP).

1 ♂ Örebro 16—22.5 (RN). 1 par Glanshammar 15.7 och 1 juv. 18.7 (LBe).

Upl: 1 par häckade Skutskär (PEd). Dessutom 7 ex. 9.4—15.7.

Vstm: 1 par häckade Surahammars Bruk (SLa, TSä). 1 par häckade Frövifros Bruk (EJ). Dessutom 8 ex., varav 5 ♂, under tiden 20.5—1.9.

Vrm: 1 par häckade Degerfors (SfB). 1 par häckade trol. Gruvöns Bruk (UK). 1 par häckade Skoghallsverken (DN). Dessutom 5 ex. under tiden 8.4—29.10.

Dlr: 1 par häckade Domnarvet, Borlänge, (MHm). 1 ♂ Stumnäsflyten, Rättvik, 10—11.4 (CL, KHg). 1 ♂ Borgårdet, Falun, 8.5 (CRy, TRu). 1 ♂ Bärka, Säter, 10.5 (EHa, SÅS).

Gstr: 1 ad. ♂ Eggegrund 14—17.5 och 1 ex. 18.5 (LSt m.fl.). 1 ♂ Iggön, N Gävle, 13.5 (SHJa). 2 ex. Sandvik AB, Sandviken, 14.6 (KBn, SÖd).

Något fler rapporter än förut, vilket innebär att den långsamma ökningen fortsätter. Det är påfallande att häckningarna i allmänhet konstaterats på bruksorter.

Ringtrast *Turdus torquatus* (utanför Västkusten och fjälltrakterna i *Dlr*—T lpm (—, ca 1 460 ex., ca 210 ex.))

Med en årssumma på ca 210 ex. blev 1983 tredje året i rad med förhållandevis många rapporter. Av dem sågs ca 197 ex. under våren, 1 ex. under sommaren och 13 ex. under hösten. Det är normalt att 90% av ringtrastarna ses under vårflyttningen. 10 ex. eller mer rapporterades från följande landskap: *Sk* (ca 70), *Sm* (16), *Gil* (10), *Srm* (ca 11), *Vrm* (minst 16), och *Vb* (14). Några iakttagelser gjordes vid ovanlig tid:

Bl: 1 ♂ Sölvesborg 26.12 (MHR, MÅP).

Dsl: 1 ex. Ed 2.12 (gm BLh).

Vg: 1 ex. Ekudden 28.6 (BRb, SRb).

Från vintermånaderna känner vi till tre tidigare fynd, det senaste *Vstm* jan. 1977.

Gräshoppsångare *Locustella naevia* (fynd i *Vb*—T lpm 1980—83)

Vb: 1980 (2 ♂), 1981 (19 ♂), 1982 (ca 12 ♂) och 1983 (6 ♂).

Nb: 1 ♂ Ängsviken, Piteå, 8—19.6.81 (SNF-exk.). 1 ♂ Ryssbält, Kalix, 3.7.81 (HOKa, MKo).

Jmt: 1 ♂ Sandviken, S Storsjön, 18—19.6.83 (SPr).

Gräshoppsångaren uppträder regelbundet i *Vb* sedan ungefär tio år. I *Nb* och Norrlands inland gjordes 6 fynd 1961—75 och 5 fynd 1976—79. Man kunde ha väntat en fortsatt ökning, så därför är de 3 fynd som nu tillkommer en besvikelse.

Gärdsmyg noteras endast tillfälligt längst i norr. Foto: Karl-Erik Fridzén.

Wren.

Flodsångare *Locustella fluviatilis* (ca 230 ex., ca 525 ex., 129 ex.)

Årsumman av 129 ex. innebär ytterligare ett litet språng uppåt. I mitten av 1970-talet rapporterades ca 30 ex. per år, 1977—82 ca 80—100 ex. per år. Imponerande 25 ♂ hördes i *Upl* och 22 ♂ i *Vstm*. Minst 5 ♂ hördes även i *Sk* (13), *Vg* (19), *Nrk* (8), *Ög* (5), *Srm* (10), *Gstr* (5) och *Hls* (5). Flodsångarens karaktär av östlig art framgår tydligt av att den anträffades i alla landskap i ö. Sverige sånär som *Nb*, men bara i *Dlr* av dem i väster från *Hl* och *Boh* till *T lpm*.

Tidpunkten för flodsångarens ankomst varierar något mellan åren. 1980 hördes ytterst få i maj (VF 40 (1981): 479) mot ungefär var tredje 1981 (VF 41 (1982): 383). Ankomsten 1983 framgår av figur 3, som visar tidigaste datum för de sjungande. Årets tidigaste var 1 ♂ Näsby Ö/13.5 (HN). Det är intressant att notera att 13 av de 21 som hördes i maj rapporterades från sö. Sverige, *Sk—Gtl*, medan det bara var en (av sammanlagt 47) i *Upl* och *Vstm*.

Även i Danmark hördes "förhållsvis många" flodsångare i slutet av maj 1983 (*Fugle* 3 (1983), nr 3, s. 11). I Västtyskland pågår en spridning mot nordväst, och Nieder-Sachsen ska ha koloniserats först de senaste åren (*British Birds* 77 (1984): 240).

Vassångare *Locustella luscinioides* (32, ca 69, 10—11)

Sk: 1 ♂ Stensoffa, Krankesjön, från 29.4 (PÖ, OP), dock 2 ♂ från 9.5 (AJö, PA m.fl.). 1 ♂ sv. Krankesjön 13.5 (MJhn). 1 ♂ Silvåkratornet, Krankesjön, 29.5 (SAL) — möjligen samma som föregående. 1 ♂ Araslövssjön 15.5 (LAF). 1 ♂ Flommen, Falsterbo, 7.8—17.9 (NNn).

Gtl: 1 ♂ f.d. Lina träsk 14.5 (ME m.fl.). 1 ♂ Hoburgen 14.6 (BKI).

Nrk: 1 ♂ Fiskinge sjöland, Kvismaren, 25.6—7.7 (BES m.fl.).

Ög: 1 ♂ Svanshals, Tåkern, 16—17.6 (AAI). 1 ♂ Svältinge, Tåkern, 12.7 (AEf). 1 ♂ Kvarnstugan, Tåkern, 22—30.7 (HDL, HSd, JTö m.fl.).

Sedan 1978 har 10—16 fynd rapporterats varje år. Förhållandena 1983 var normala. Ingen enskild lokal kan mäta sig med Krankesjön *Sk*, där vassångaren hörts varje år sedan 1976. Det kan också nämnas att det enda landskap utanför *Sk* med årliga iakttagelser är *Gtl*.

Busksångare *Acrocephalus dumetorum* (ca 40, 92, 12—13)

Sm: 1 ♂ Säbysjön, Tranås, 7—10.6 (HPa m.fl.).

Gtl: 1 ex. ringmärktes Skoge, Sundre, 26.5 (LJo, PGB). 1 ♂ Sundre k:a 14—26.6 (BKI m.fl.) — trol. samma som föregående. 1 ♂ Västergarn 26—29.6 (DAi, OA).

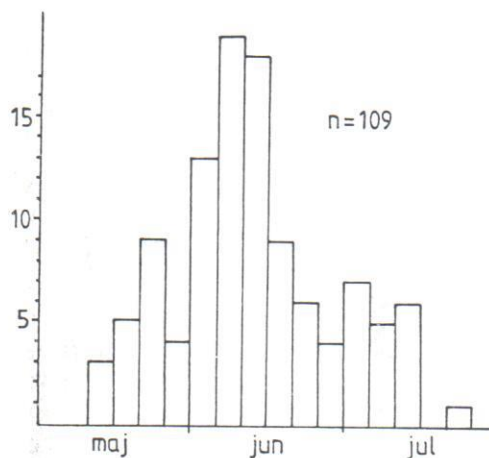
Ög: 1 ♂ Kuddby 7.6 (GAd).

Srm: 1 ♂ Årendal, Gnesta 29.6 (LW).

Upl: 1 ♂ Bagghusbron, Väddö, 24—30.6 (TPä m.fl.).

Vstm: 1 ♂ Svedboäng, Sala, 20.6 (KEk).

Vrm: 1 ♂ Varnumsviken, Kristinehamn, 5—14.6* (UTC). Ny för *Vrm*.

Figur 3. Flodsångarens *Locustella fluviatilis* ankomst våren 1983. Diagrammet visar tidigaste datum för de sjungande hanar som rapporterats.

Spring arrival of the River Warbler in 1983 reflected by the earliest date on which each singing male was recorded.

Hls: 1 ♂ Häggesta 2.6 (SNy).

Äng: 1 ♂ Bergom, Domsjö, 4—23.6 (TBö m.fl.). 1 ♂ Österås, Själevad, 15—17. (ALM m.fl.).

Vb: 1 ♂ Holmö by 13.6—3.7 (NNn).

Såväl årssumman som spridningen i tid och rum är normal. Det hör alltså till att många busksångare upptäcks så sent som efter mitten av juni. Mest anmärkningsvärt är att det saknas rapporter från *Sk* sedan 1981 och från *Öl* sedan 1980.

Kärrsångare *Acrocephalus palustris* (Fynd i Norrland 1980—83)

Gstr: 1980 (7 ♂), 1981 (10 ♂), 1982 (15 ♂) och 1983 (5 ♂).

Hls: 1980 (2 ♂), 1981 (4 ♂), 1982 (4 ♂) och 1983 (4 ♂).

Mpd: 1980 (0), 1981 (1 ♂), 1982 (7 ♂) och 1983 (3 ♂).

Äng: 1980 (2 ♂), 1981 (10 ♂), 1982 (1 ♂) och 1983 (3 ♂).

Vb: 1980 (2—3 ♂), 1981 (20—21 ♂), 1982 (5 ♂) och 1983 (ca 9 ♂).

Nb: 1 ♂ Uddskär, Luleå skärgård, 29.6.83 (LHo, MFr).

Ly lpm: 1 ♂ Marsivagge 18.6.80 (AEö, MSv, MU m.fl.). 1 ♂ Vindelälven, N Ammarnäs, 1.7.80 (CK). 1 ♂ Vällingträskkliden, Sorsele, 21.6.83 (RSb, ÅW). Ny för *Ly lpm*.

De första fynden av kärrsångare i Norrland gjordes på 1960-talet. Under perioden 1961—75 anträffades den vid något mer än 30 tillfällen. Åren 1976—79 rapporterades 42 fynd, 1980—83 över 110 fynd. De senare fördelades på: 1980 (13 ♂), 1981 (ca 45 ♂), 1982 (28 ♂) och

1983
1981
nen n
hörde
1980-
från
1983.

Rörså
1980-

Vb: 1
198
Nb: 3
Hjd:
Jmt:
(SW
Änc

Sedar
rörså
sista i
sänga
vid ni
till sp
mot r
Hjd 1

Trast
♂, cc

Efter:
måste
svara
nar (f
rades
(6 ♂)
fynd

Gstr:
vike
(HI

Härn
Ås—

Nb: 1
Ås lpm
(2 ♂
Ly lpm
198
Lu lpm
198
T lpm

Unde
mark
naste
tal sji

Höks
kustt
Sk: 1

1983 (22 ♂). Det tycks bara ha varit i Norrland som 1981 var ett så enastående år för kärrsångaren. Variationen mellan åren var heller inte lika stor över allt. I *Upl* hördes t.ex. 49—59 ♂ 1980—82 och i *Dlr* 15—19 ♂ 1980—82. I *Vstm* och *Vrm* däremot steg antalet gradvis, från 17 ♂ resp. 9 ♂ år 1980 till 36 ♂ resp. 26 ♂ år 1983.

Rörsångare *Acrocephalus scirpaceus* (fynd i Vb—T lpm 1980—83)

Vb: 1980 (7 ♂), 1981 (19 ♂), 1982 (minst 19 ♂) och 1983 (23 ♂).

Nb: 3 ♂ Kangosfors 8.7.78 (GHö). Ny för *Nb*.

Hjd: 1 ♂ Storsjö kapell 3.6.83 (POB).

Jmt: 1 ♂ Lillsjön, Östersund, 25.5.81 och 23.6.81 (SWd). 1 ♂ Västersjön, Köttsjön, 17.6.82 (MAf). 1 ♂ Ändsjön, Frösön, 22.6.82 (MAf). Ny för *Jmt*.

Sedan föregående redovisning (*VF* 39 (1980): 307) har rörsångaren verkligen expanderat i *Vb*. Fortfarande de sista åren på 1970-talet var det lika svårt att hitta en rörsångare som kärrsångare eller busksångare i *Vb*. Redan vid nästa fyraårsredovisning borde det finnas tendenser till spridning i *Nb*. I inre Norrland är rörsångaren däremot mycket ovanlig. Där har bara ett fynd gjorts förut, *Hjd* 1977.

Trastsångare *Acrocephalus arundinaceus* (—, ca 1 180 ♂, ca 195 ♂)

Eftersom det har rapporterats 170—200 ♂ sedan 1979, måste årssumman betraktas som normal. Tåkern *Ög* svarade ensam för nästan hälften, eller 83 stationära hanar (*HSd*). Också det är normalt. Mer än 5 ♂ rapporterades från *Vg* (ca 20 ♂), *Nrk* (ca 20 ♂), *Ög* (93 ♂), *Srm* (6 ♂), *Upl* (16 ♂), *Vstm* (12 ♂) och *Vrm* (7 ♂). Enda fynd i Norrland var:

Gstr: 1 ♂ Enmaren, N Gävle, 15.5 (SHn). 1 ♂ Sandviken 2—6.6 (STä). 1 ♂ Mårdängsjön, Gävle, 5—8.6 (HEg, LSt).

Härmsångare *Hippolais icterina* (fynd i *Nb* och *Ås*—T lpm 1980—83).

Nb: 1980 (0), 1981 (1 ♂), 1982 (2 ♂) och 1983 (3 ♂). *Ås lpm*: 1980 (0), 1981 (3 ♂), 1982 (2 ♂) och 1983 (2 ♂).

Ly lpm: 1980 (0), 1981 (ca 5—10 ♂), 1982 (3 ♂) och 1983 (6 ♂).

Lu lpm: 1—2 ♂ Kvikkjokk ult. 6-pr. 7 både 1981 och 1982 (LBe).

T lpm: 1 ♂ Pálnoluokta, Abisko, 28.6.83 (NÅA).

Under 1961—75 rapporterades 25 fynd i *Nb* och lappmarkerna. Åren 1976—79 tillkom bara 6 fynd. Den senaste fyraårsperioden hördes betydligt fler, eller ett 30-tal sjungande.

Höksångare *Sylvia nisoria* (utanför *Öl* och *Gtl* samt kusttrakterna i *Bl*, *Sm*, *Srm* och *Upl*)

Sk: 1 par häckade Tjörnedala, N Baskemölla, (AJö).

6 ♂ + 4 ♀ Hylkan, S Brantevik, 28.5 (LNs m.fl.), men i juli sågs bara 1 par. 1 juv. Börringensjön 19.8 (JFa). 1 juv. Klosters fålad, Lund, 11.9 (ULu).

Hl: 1 juv. Nidingen 25.8 (TCn m.fl.).

Boh: 2—3 ♂ Ramvikslandet, Sotenäset 23.5—juni (JU m.fl.), där 1 par konstaterades häcka 26.6 (KSGk). Minst 1 ex. Lindö, Tanum, 14.6 (MJx).

Nrk: 1 sjungande + 4 revirhävande Segersjö 21.5—ult. 6 (LaJ).

Gstr: 1 ex. ringmärktes Eggegrund 1.6, och 1 ♂ — annan fågel — 5.6 (PAb). 1 juv. Inre fjärden, Gävle, 25.8 (HEg, LSt).

Iakttagelserna 1983 var av ungefär samma omfattning som 1982. De i *Nrk* är intressantast. Redan förut har det funnits iakttagelser som tytt på att höksångaren skulle börja etablera sig i inlandet, och nu är det andra året i rad som revirhållande fåglar uppehållit sig vid Segersjö. Vid en inventering i Hartsö-arkipelagen *Srm* påträffades 11 revir (HP, LW). I Danmark har man de senaste åren ökat insatserna för att kontrollera höksångarens status. Under 1983 besöktes 103 tänkbara lokaler. Man hittade 19 revir, vilket var betydligt mer än väntat (*Fugle* 3 (1983), nr 5, s. 14).

Årtsångare *Sylvia curruca* (fynd i P—T lpm 1980—83)

Inga fynd har rapporterats. Åren 1976—79 var det 4 fynd.

Törnsångare *Sylvia communis* (fynd i *Hjd* och *Ås*—T lpm 1980—83)

Hjd: 1 ex Lillhärdal 6.6.80 (REd). 1 ♂ Långå 20—25.6 80 (BR). 1 ♂ Blädjans utlopp 4.7.82 (REd).

Ly lpm: 3 ♂ Tjulträskvägen, Ammarnäs, 23.6.80 (KNö), 1 ♂ kvar 29.6.80 (ENy m.fl.). 1 ♂ S Näsberget, Ammarnäs, 27.6.80 (MU). 1 ♂ Örträsk 13.6.83 (HR).

Törnsångaren är inte regelbunden i inre Norrland. Under perioden 1961—75 gjordes 16 fynd, 1976—79 endast 2 fynd.

Svarthätta *Sylvia atricapilla* (fynd i *Hjd*, *Ås lpm* och P—T lpm 1980—83)

Hjd: Ungfåglar sedda Röstberget, Funäsdalen, aug. 1980 och 17.8.83 (LaH). 2♂ Västanå, Lillhärdal, 6.6.82 (REd). 1 ♂ Funäsdalsberget 20.6.82 (MT). 1 ♂ Häbron, Lillhärdal, 13.6.83 (AuE). 1 ♂ Skärkdalen 5—8.7.83 (KGB).

Ås lpm: 1 ex. Grynberget, Dorotea, 11.6.81 (PEn, THc). 1 ex. Öster—Storsjö, Åsele, 17.7.82 (RNg).

P lpm: 1 ♂ Arvidsjaur 7.11.83 (FLg).

Lu lpm: 1 ex. Koskullskulle sep. 1981 och okt. 1983 (RKe). 1 ex. Dokkas 29.10.83 (ALe).

Svarthättan uppträder regelbundet i *Jmt* och *Ly lpm*. I *Hjd* och de övriga fyra lappmarkerna anträffades den vid 14 tillfällen 1961—75 och 9 gånger 1976—79. Här tillkommer 12 fynd.

Lundsångare *Phylloscopus trochiloides* (ca 300 ♂, ca 345 ex., ca 39 ex.)

Sk: Sammanlagt 6–7 ex. under tiden 10.5–15.6.

Bl: 1 ex. ringmärktes Utklippan 27.5 och 2.6 (DZ m.fl.).

Öl: 1 ♂ S. lunden, Ottenby, 27.5 (TLA). 1 ex. Hahns stuga, Ottenby, 5.6 (JJö). 1 ♂ Bostorp 16.6 (JJö). 1 ♂ Borge hage 23.6 (KNö).

Gtl: Sammanlagt 9 ex. under tiden 16.5–2.7.

Hl: 1 ♂ Klaremosse, Hisingen, 25.6 (SLq).

Vg: 1 ♂ Vråhålan, Mösseberg, 1.6 (PSv) och 14.6 (ÅAb).

Srm: 1 par häckade Biskopsö (POL).

Vstm: 1 ♂ Hällefors 10.7 (MTi).

Dlr: 1 ♂ Hattkølen, Malung, 14–16.6 (BEL).

Ång: 1 ♂ Mjällån, Härnösand, 14–15.6 (GAq, MD).

1 ♂ Gädträskliden, Trehörningsjö, 7–15.6 (RSj, RWi).

Vb: 9–10 ♂ Holmöarna 7–25.6 (NNn). 1 ♂ NÖ Sävar med. 6 (PSö).

Det är ytterst sällan som lundsångaren har konstaterats häcka i Sverige, fyndet i *Srm* är det nionde (förut sex häckningar på *Gtl*, en vardera på *Öl* och i *Hls*). Årssumman knappt 40 ex. är normal. På senare år är det bara 1978 och 1979 som avvikit, då med betydligt fler rapporter. De många sjungande på Holmöarna *Vb* är intressant, något av en parallell till turturduvan. Sedan den ornitologiska aktiviteten i *Vb* kom igång på allvar i mitten av 1970-talet har lundsångaren anträffats årligen. *Sk*, *Öl* och *Gtl* är de enda andra landskap med årliga fynd. Som en jämförelse kan nämnas att 98 revir rapporterades i Finland 1982 (*Lintumies* 19 (1984): 69). Slutligen kan nämnas att några riktigt tidiga iakttagelser gjordes i Sverige 1983. 1 ex. Råådalen *Sk* 10.5 (TNs) är t.o.m. vår allra tidigaste.

Nordsångare *Phylloscopus borealis* (43, 22, 1)

Ås lpm: 2 ♂ Gitsfjällsområdet 10.6, 1 ♂ kvar 24.6 (PSd).

Det är med nöd som nordsångaren håller sig kvar i årsrapporten. Under "storhetstiden" på 1950- och början av 1960-talet gjordes de flesta iakttagelserna i *Lu lpm* och *T lpm*. Något senare tillkom *Ly lpm* som ett område med flera fynd. Efter 1975 är det också *Ly lpm* som svarat för de flesta fynden, men bara tre vardera i *Lu lpm* och *T lpm*. För en äldre generation ornitologer var Abisko—Björkliden *T lpm* klassiska och pålitliga lokaler för nordsångare med som mest ett tiotal sjungande.

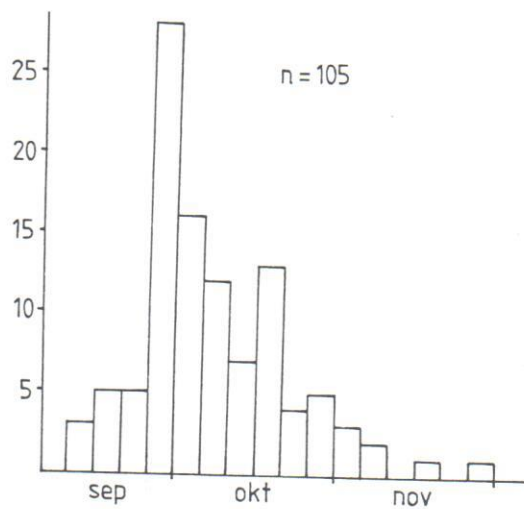
Kungsfågelsångare *Phylloscopus proregulus* (14 ex., 98–99 ex., 5 ex.)

Öl: 1 ex. Hålsnäs, Sandby, 20.10 (JJö).

Gtl: 1 juv. Hoburgen 17.10 (ANg, TFr). 1 ex. Paviken 6.11 (DAi, OA).

Upl: 1 ex. Svenska Högarna 12.10 (BD, LOn).

Vb: 1 ex. Lövöbådan, Holmsunds skärgård, 13.10 (TSu). Ny för *Vb*.

Figur 4. Taigasångarens *Phylloscopus inornatus* uppträdande i Sverige t.o.m. 1983, uppdelat på 5-dagarsperioder. Vardera ett fynd i februari–mars och maj har utelämnats.

Autumn records of Yellow-browed Warbler in Sweden up to and including 1983, in 5-day periods.

Så var vi nere på jorden igen. Fjölårets helt fantastiska 47–48 ex. avlöstes av normala 5 ex. På *Öl* har kungsfågelsångaren setts tio år i rad. I Finland påträffades 45 ex. 1982 men bara 2 ex. 1983 (*Lintumies* 19 (1984) nr. 3).

Taigasångare *Phylloscopus inornatus* (31 ex., 68 ex., 9 ex.)

Sk: 1 ex. fångades Falsterbo 1.10. (NNn).

Bl: 1 ex. Hanö 20.10* (JPu, PSn).

Öl: 1 ex. Stenåsabadet 27.9 (JJö) och 16–19.10 (BAo m.fl.).

Hl: 1 ex. Lönestig 25.9 (SLb m.fl.).

Vg: 1 ex. Hindens udde 17.9 (HEJ).

Upl: 1 ex. Svenska Högarna 27.9 och 3.10 (BGr).

Vb: 1 ex. Sörmjöle, Hörnefors, 15.9 (BO, JWj).

Årssumman 9 ex. kan verka låg jämfört med fjölårets 16 ex. och särskilt med 25 ex. 1981. Då måste man hålla i minnet att taigasångaren bara iakttagits årligen sedan 1973, och under 1970-talet var årssumman aldrig högre än 8 ex. (1975). Figur 4 visar den tidsmässiga fördelningen av samtliga svenska fynd, utom de två i feb.–mars resp. maj. Vi har en markerad topp de sista dagarna i sep., men många fynd också till efter mitten av okt. Årets nordligaste fynd tangerar datum för de två tidigaste höstobsarna, båda 1978 — det ena i *Srm* och det andra *Vb*. Jämför figur 4 med motsvarande för kungsfågelsångaren (*VF* 42 (1983): 324. Där dominerar okt. helt, med mindre än 10% av fynden i sep.

End
att ma
sin (11
241). I
1983, t

Gröns
Ås—T

Hjd: 1
Ås lpm

Stalo
Dorc

16.5.
Ly lpm

Kaiss
man,

P lpm:

I *Ly l*

1961—
gång.

bara 2

Granså
1980—

P lpm:

Lu lpm

rim I

mobä
områ

T lpm:

Granså
kerna.

Brandk
68, ca 2

Sk: Sa

Falste
(SNn)

Bl: 1 c

långar

Öl: 1 ♂

18.9 (

Så här

portera

Sk.

Sk: 1 ♂

Bl: 1 ♂

8.5 (l
m.fl.)

Sm: 1 c

8.6 (Å

Bl: 1 ♂ Norje 26.3 (Gsv). 1 ♀ ringmärktes Utklippan 21.5 (CIC, ITm). 1 ♂ Hanö 25.5 (JEP). 1 ♂ Mörby—Torsö 25.6 (LOs).

Sm: 1 ♂ Saltvik, Oskarshamn, 13.5 (PSn, PSu). 1 ♂ Norrliden, Kalmar, 8.6 (JJö).

Öl: Sammanlagt ca 12 ex., fördelade enl.: maj (7), juni (2) och juli (3), bl.a. 1 ♀ + 2 juv. Grönhögen 15.7 (JJö).

Gil: 1 ex. Gotska Sandön 4—8.7 (AAd). 1 ex. Skärsände, Färö, 4.8 (RSt).

Hl: 1 par Laholm 9—16.7 (ÅLi m.fl.).

Vg: 1 ex. mot S. Tranemosjön 28.8 (MAo).

Ög: 1 ♂ Ånestad, Linköping, 6—17.6 (HDL, JTö, GTo).

Gulhämplingen är årlig i de fem sydligaste landskapen sedan 1976. Norr därom gjordes 28 fynd under perioden 1961—75 och 16 fynd 1976—82. Årets fyra är förhållandevis mycket.

Snösiska *Carduelis hornemanni* (—, ca 700 ex., ca 175 ex.)

Sk: Sammanlagt 16 ex., fördelade enl.: jan (11) och feb. (5).

Bl: 1 juv. Sölvesborgsviken 16.1 (TDe m.fl.), 1 ad. 30—31.1 (MÅP, TNN) och 2 ex. 1.2—6.3 (PÖh, m.fl.) 1 ♂ Bräkne-Hoby 3.2 (IAd).

Sm: Max. 3 ex. Kalmar varv 13.2—1.3 (BIs m.fl.). 1 ex. Kalmar 17.2 (BKl). 1 ♂ ringmärktes Landsjön 30.3 (GDa). 1 ♂ Bankeryd 2—3.3 (EÖ, GRq, SJa).

Öl: 1 ex. Ottenby 3—22.1 (KGB m.fl.).

Gil: Ca 50 ex. Faludden—Stockviken jan.—mars (LJo m.fl.). 4 ex. Närsholm 5.2 (JPt). 10—12 ex. Norsholmen, Färö, 6.2 (PSg). 1 ex. Svältholmen, Västergarn, 13.11 (DAi, OA).

Hl: 1 ex. stenhuggeriet, Halmstad, 10.2 och 15.2 (AWm). 1 ex. Morups tånge 11.2 (ADa, MHk, UKa). 1 ex. Galtabäck 11.2 (ADa, MHk, UKa). 2 ex. Mellbystrand 5.3 (TeJ).

Vg: Sammanlagt 10 ex., fördelade enl.: jan. (1), feb. (5) och mars (4).

Nrk: 1 juv. Mosås 30.1 (UT). 4 ex. Vivalla, Örebro, 11.2 (LWl).

Ög: 1 ex. Aborreberg, Norrköping, 18.3 (BAo).

Srm: 1 ex. Högdalstippen 22.1 (RLn). 1 ex. Rönninge 6.3 (JPe).

Upl: Sammanlagt 10 ex., fördelade enl.: jan. (6) och feb. (4).

Vstm: 3 ex. Usträngsbo, Surahammar, 6.1 (SLa).

Dlr: 2 ex. Hälsinggården, Falun, 10.1 (SEB).

Gstr: 1 ex. Sandviken 6.1 (GEI).

Hls: 1 ex. Marmaverken 28.2 (TSw).

Ång: Sammanlagt 9 ex., fördelade enl.: mars (2), okt. (5) och nov. (2).

Vb: Sammanlagt ca 20 ex., fördelade enl.: jan. (ca 10), feb. (3), okt. (4) och dec. (4).

Jmt: 12 ex. Landön 26.12 (SWd).

T lpm: 1 ♂ Maejokki, SV Idivuoma, 18.6 (PSt). 12 ex. ringmärktes Abisko 8—24.7 (UMo), där 1 ex. sågs 31.7 (AHq).

Årssumman ca 175 ex. är den näst högsta, men långt ifrån fjolårets ca 450 ex. Merparten, nästan 150 ex., sågs under månaderna jan.—mars. Hösten 1982 uppträdde gräsiskan invasionsartat i s. och m. Sverige. Många snösiskor följde med. Tillsammans med de ca 160 ex. som rapporterades hösten 1982 blev vintern 1982/83 den bästa vi känner till.

Bändelkorsnäbb *Loxia leucoptera* (—, ca 1 315 ex., ca 175 ex.)

Sk: Sammanlagt 40—41 ex., fördelade enl.: jan. (12—13), feb. (8), mars (2), sep. (6), okt. (8), nov. (3) och dec. (1).

Bl: 1 ad. ♂ Boafall, Jämshög, 4.5 (KSe). 1 ♀-färgad N Mörrum 17.11 (MAO).

Sm: 1 ♀-färgad Rödsle, Oskarshamn, 10.9 (MNI).

Gil: 1 ex. Barshageudd, Sundre, 21.6 (DAi, OA). 1 ex. Kronholmen, Västergarn, 8.10 (DAi, OA).

Nrk: 15 ex. Kvistbro, V Kumla, 21.10 (OvP).

Srm: 1 ♂ Nyköping 14.4 (JSt). 1 ex. Sandemar 8.9 (HS). Ca 10 ex. Nämdö, Vänö, 29.10 (POL).

Upl: 5 ex. Dragmansbo, Fjärdhundra, 12.8 (KGK). Max. 2 ex. Marma 23—25.9 (TPä). 8 ex. Ängelsta, Uppsala, 27.11 (NC).

Vstm: 2 ex. Fläcksjön, Sala, 14.8 (KGK).

Vrm: Sammanlagt 41 ex., fördelade enl.: juni (2), okt. (34), nov. (3) och dec. (2).

Ång: 1 ex. Järnäs udde 1.10 och 21.10 (JEg), 3 ex. 28.10 (JEg) samt 5 ex. 29.10 (RNg).

Vb: Sammanlagt 33 ex., fördelade enl.: juni (1), juli (5), aug. (7), sep. (7), okt. (2) och nov. (11).

Bändelkorsnäbbens uppträdande kännetecknas av starka växlingar mellan åren, sedan 1975 mellan 26 ex. (1975) och ca 600 ex. (1979). Årets ca 175 ex. är något över genomsnittet. Perioden juli 1982—mars 1983 blev avvikande genom att 75% av de ca 143 bändelkorsnäbbarna sågs i Sk. Hösten 1983 var fåglarna betydligt mer spridda.

Videsparv *Emberiza rustica* (söder om Vrm—Dlr—Upl)

Bl: 1 ex. Hanö 16.9 (MÅP). 1 ♂ Ramdala 18.9 (TDe). *Gil*: 1 ♂ Faludden 18.5 (BKl, TGP). 1 ♂ Närsholm 20.5 (TGP).

Vg: 1 ♂ Vänersborg 6.4 (EAn). 1 ex. Tolsjöhult, Lerum, 23.9 (KAr).

Srm: 3 ex. Ågesta 11.5 (BHo, BPh). 1 ex. ringmärktes Enskär 9.9 (PEB).

Vstm: 1 ♂ Bråtmossen, Skinnskatteberg, 28.5 (JEM). Knappt 10 ♂ Tinäsområdet, vissa i *Upl*, under häckningstid (MT m.fl.). 1 ex. Gnien, Surahammar, 21.8 och 4.9 (SLa).

Något färre fynd i Götaland än 1982. Annars är bilden likartad. Åter ett tidigt vårfynd, nu i *Vg*.

Dvärgsparv *Emberiza pusilla* (69, 38, 1)

Ly lpm: 1 ♀ med ruvfläck ringmärktes Ammarnäs 18.6 (ILt).

Härfågel. Gästrikland, maj 1983. Foto: Alf Linderheim/N.

Granberg, Mats Edholm, Martin Tjernberg.
Västmanland: Sören Larsson, Håkantorpsg. 9, 724 76
 Västerås. Mats Andersson, Lars Asklund, Karl-
 Gunnar Källebrink.
Värmland: Erik Borgström, Rådav. 9, 683 03 Råda.
 Håkan Axelsson, Stig Carlsson, Ulf T. Carlsson, Tho-
 mas Landgren, Bo Petersson, Dan Zetterström.
Dalarna: Mats Forslund, Parkv. 4A, 775 00 Krylbo.
 Jan-Olov Hermansson, Stig-Åke Svensson, Ulf Svens-
 son, Ulf Wiklander.
Gästrikland: Anders Ekholm, Parkv. 11B, 811 36
 Sandviken. Lars Andersson, Per Aspenberg, Gustaf
 Egnell, Hans Ellegren.
Hälsingland: Göran Junevik, Nordanåg. 17, 822 00
 Alfta. Urban Grenmyr, Arnold Larsson, Christer
 Lindberg, Alex Pedemark.
Medelpad: Dan Forslund, Essviksv. 4, 862 00 Kvisleby.
 Bo Karling, Nils Lundmark, Ingemar Marklund.
Ångermanland: Thomas Birkö, Ringv. 50, 892 00 Dom-
 sjö. Per Holgén, Bertil Sjölund.
Västerbotten: Linus Andersson, Mariehemsv. 1B,
 902 36 Umeå. Lars W. Eriksson, Urban Grenmyr,
 Håkan Olsson.
Norrbottnens län: Kurt Persson, Professorsv. 77B,

951 63 Luleå. Tord Gustafsson, Håkan Harnesk, Ove
 Stefansson.
Härjedalen: Roger Näss, Parkg. 10, 820 92 Vemdalen.
Jämtland: Sölve Westlund, Krutvaktargränd 12, 831 38
 Östersund. Håkan Attergaard, Curt Lofterud.
Södra Lappland: Erik Norén, Östanåsv. 17, 920 70
 Sorsele. Bo Lindgren, Lars Nilsson.

SOF:s raritetskommitté (Rk)

Magnus Ullman, Kämnärsv. 9 L: 221, 222 46
 Lund. Per Alström, Lars Jonsson, Nils Kjellén,
 Jan Ohlsson, Lars Svensson (ordf.).

Raritetskommittén behandlar rapporter om
 observationer av vissa sällsynta eller svårbestämda
 fågelarter och raser. Vilka det är framgår av Rk-
 rapporten för 1982 i VF nr 6 1983. Särskilda rari-
 tetsblanketter tillhandahålls av lrk och av SOF:s
 expedition. OBS! Blanketterna ska skickas till lrk,
 som sedan vidarebefordrar dem till raritetskom-
 mittén.

Observatörer

AeB = Arne Blomgren, AeH = Arne Hansson, AuE = Aurora Eklund, AAd = Anders Adolfsson, AAl = Anders Arnell, AB = Anders Bergman, ABd = Annie Berglund, ADa = Anders Dahlberg, AEF = Anders Elf, AEm = Anders Ekholm, AEn = Anders Eriksson, AEt = Anders Ekstrand, AEö = Anders Elfström, AGE = Anna-Greta Eriksson, AGu = Andreas Gullberg, AHI = Anita Hallgren, AHq = Arne Holmqvist, AJa = Allan Jeneman, AJö = Anders Jönsson, AKI = Anders Körnstedt, ALd = Allan Lundin, ALm = Anders Lindström, ALo = Axel Lanto, ANd = Alf Nordin, ANg = Anders Nissling, ANö = Arne Nordström, AO = Anders Olausson, APr = Anders Pettersson, ARö = Anders Rönnäng, ASa = Anders Sandström, ATi = Axel Tiderman, AWD = Anders Widestrand, AWk = Annika Wikberg, AWI = Ali Wallin, AWm = Anders Wirdheim, BeB = Berthold Beste, BeNy = Bertil Ny, BjG = Björn Gustavsson, BA = Bengt Assmundsson, BAB = Bengt Allberg, BAo = Björn Andersson, BBe = Bertil Breife, BBJ = Bertil Björk, BBo = Bert Brodehn, BBn = Björn Broo, BBs = Bertil Berntsson, BCr = Bo Carsson, BCs = Bengt Carlsson, BD = Bill Douhan, BDe = Börje

Dahlen, BDI = Bengt Danielsson, BEg = Benny Ekberg, BEM = Björn Ekström, BER = Bo Eriksson, BEL = Bror-Erik Larsson, BF = Borje Flygar, BGr = Bo Granberg, BGt = Bert Gustavsson, BHB = Bo Hellberg, BHO = Bo Holst, BIs = Bertil Isaksson, BJn = Bo Johnsson, BJO = Björn Johansson, BJu = Benny Jungnickel, BKE = Bruno Klaesson, BKl = Björn Klevermark, BKM = Björn Kalman, BKn = Bo Kumlin, BL = Bengt Larsson, BLH = Bertil Lundahl, BLI = Bengt Landström, BMO = Borje Monsen, BO = Björn Olsen, BOLA = Björn-Owe Larsson, BP = Bengt Pettersson, BPe = Borje Pettersson, BPh = Björn Phragmen, BRb = Berit Ramberg, BSs = Björn Svensson, BWA = Bengt Waresjö, BAA = Björn-Ake Andersson, CAA = Claus Aarestrup, CAd = Christer Andersson, CB = Christer Björkman, CBA = Claes-Bertil Andersson, CD = Christer Dernofo, CE = Christer El-derud, CEk = Conny Eskilsson, CFb = Christer Försberg, CGC = Claes-Göran Cederlund, CHN = Claes Hermansson, CHo = Christer Herremo, CIC = Carl-Ivan Carlsson, CJs = Christer Johansson, CK = Claes Kyrk, CL = Christer Larsson, CLu = Christer Lundgren, CO = Christer Olsson, COP = Claes-Ola Persson, CRn = Caj Runesson, CRY = Carl Ryneus, CS = Carin Staa, CSe = Christer Svensson, DFo = Dan Forslund, DAi = David Armi-ni, DGa = Dag Grönå, DK = Dennis Kraft, DLa = Dag Lanerfeldt, DLg = Dan Lundberg, DN = Dan Norberg, EA = Erik Andersson, EAN = Erling Andersson, EAp = Erik Asplund, EBA = Ely-Britt Schildt, EC = Erolld Coleman, EEK = Erik Eriksson, EGi = Erik Grill, EH = Erik Hirschfeld, EHa = Erik Hansson, EJ = Erik Jansson, EK = Erik Koppe, ELA = Erik Larsson, ELg = Erik Lindberg, EMr = Erik Melander, ENo = Erik Noren, ENu = Esbjörn Nordlund, ENy = Erik Nyholm, EOs = Emma Olén, ESe = Erling Svensson, ESn = Erik Svensson, EVe = Eva Vestin, EO = Eric Öhman, FAp = Fredrik Asplund, FLn = Folke Larsson, FN = Fredrik Nordwall, FSA = Folke Säll, GuE = Gunnar Ehn, GAd = Göran Andersson, GAO = Gil-llis Aronsson, GAQ = Göran Arqvist, GAU = Göran Asplund, GBj = Gunnar Björkman, GBu = Gösta Bjurenstål, GBö = Göran Boström, GCD = Glenn Cornland, GCh = Göran Christensson, GDA = Gösta Dahlgren, GEi = Gunnar Eliasson, GEH = Gunnar Ehrenroth, GEI = Gustaf Egnell, GHo = Göran Högstedt, GJ = Gunnar Jakobsson, GKL = Gunnar Karlsson, GKn = Göran Karlsson, GL = Gunnar Lind, GLh = Gerd Linghede, GLi = Göran Lind, GLä = Gunnar Långström, GM = Gunnar Malmquist, GMJ = Gudur Midebo Johanson, GRO = Gunnar Roos, GSv = Göran Svahn, GSz = Gunnar Steinholtz, GTö = Göran Toor, GZ = Gustav Zakariasson, HÅJ = Håkan Jonsson, HAl = Hans Alexandersson, HBN = Håkan Bengtsson, HDL = Henric D. Lundberg, HED = Hans Edenvall, HEN = Hans Eriksson, HEJ = Hans-Erik Johansson, HKi = Håkan Kristiansson, HLA = Heikki Laine, HLv = Håkan Lavebratt, HN = Hans Nyström, HNv = Helge Nordsvan, HOM = Hans Odelholm, HOKa = Hans-Olof Karlsson, HPA = Hå-kan Palm, HR = Håkan Rune, HS = Holger Stenson, HSD = Hans Sandberg, HSi = Hjördis Stigell, HW = Hans Wallen, HÅW = Hans Åke Wenn-ström IAd = Ingemar Andersson, IAn = Ingvar Andersson, IBi = Ingemar Beiron, IJ = Ingemar Johansson, Iku = Ingemar Kauppi, IM = Ingemar Marklund, IMg = Ingrid Magnusson, INi = Ingvar Nilsson, IPe = Ingemar Persson, ISv = Ingvar Svensson, ITm = Ivan Tätstjärn, JAg = Johan Alm-quist, JAu = Jan Artursson, JAS = Jan-Axel Sundin, JB = Johan Bergenstråhle, JBd = Jonas Bonnedahl, JBe = Jan Bergström, JBy = Jonas By-ström, JCD = Jan Cronlund, JCh = Jan Charlesson, JEC = Jerry Ericsson, JEe = Johan Ehrlen, JEG = Johan Elmer, JEK = Jens Ekdhall, JEm = Jo-akim Ekman, JEn = Johan Eriksson, JEZ = Jonas Engzell, JENi = Jan-Erik Nilsson, JEP = Jan-Erik Persson, JEW = Jan-Erik Westlund, JHå = Jan Hagg, JHo = Jan Högberg, JJD = Jimmie Jondalen, JJo = Jan Jørgensen, JKn = Johnny Karlsson, JKr = Johan Karlsson, JLn = Jonas Lundin, JM = Jonas Melin, JMr = Jan Melander, JNs = Johan Nilsson, JNi = Johan Nitare, JOI = Jörgen Olsson, JOH = Jan Olof Hermansson, JOHd = Jan-Olof Hägglund, JOHe = Jan Olof Hedin, JOHi = Jan-Olof Hellidin, JOHl = Jan-Olof Hallgren, JPe = Jan Pettersson, JPq = Jan Palm-quist, JPr = Jörgen Persson, JPt = Jörgen Pettersson, JPu = Jonas Palerius, JRY = Jörgen Rydenstål, JSt = Jan Sjöstedt, JTo = Jussi Tranesjö, JU = Jan Udden, JWi = Jörgen Wiklund, JÅK = Jan-Ake Karlsson, KrA = Kristian Adolfsson, KAd = Kurt Adolfsson, KAc = Karl Andersson, KAR = Kjell Arvidsson, KAu = Klas Anjou, KBd = Kenneth Berglund, KBm = Kurt Bergman, KBN = Kjell Bylin, KCa = Kent Carlsson, KEK = Kjell Eklund, KEW = Kent Elwer, KEA = Karl-Erik Andersson, KEAx = Karl-Erik Alexandersson, KEG = Karl-Erik Gustafsson, KES = Karl-Erik Sörqvist, KG = Kurt Gustavsson, KGr = Kjell Grankvist, KGu = Kjell Gustafsson, KGE = Karl-Gustav Erixon, KGGu = K-G Gustavsson, KGGK = Karl-Gunnar Kal-terbrink, KGN = Karl-Göran Nilsson, KGSK = Claes-Göran Stenblock, KHg = Kristina Haag, KJo = Krister Jönsson, KKi = Kenneth Karelius, KKI = Kurt Källström, KR = Krister Karlsson, KLd = Kerstin Lindén, KLj = Kjell Ljungström, KMö = Kjell Möller, KND = Krister Nordin, KNo = Karsten Norgaard, KOH = Kjell-Olof Hedlund, KP = Kurt Persson, KR = Kenneth Rosen, KRb = Klas Rosen, KSI = Knut Stigell, KSR = Kenneth Strand, KSV = Kjell Svensson, KV = Krister Valtonen, KW = Krister Wahlström, KÅh = Krister Åhlen, LaH = Lars Hammarin, LaPe = Lars Pettersson, LaS = Lasse Stromgren, LaSo = Lasse Stromgren, LeNn = Leif Nilsson, LA = Lars Andersson, LAN = Lennart Andersson, LAo = Linus Andersson, LAS = Lennart Antonsson, LBa = Lars Bagge, LBe = Lars Berggren, LBr = Lars Brörolund, LBu = Lars Bruks, LCa = Leif Carlsson, LDv = Lars Davidsson, LEu = Lars Edlund, LEJ = Lars-Erik Johansson, LEK = Lars-Erik Klockar, LFz = Lennart Fritzon, LGn = Lars Gustavsson, LGH = Lars Göran Hedberg, LGLi = Lars-Göran Lindgren, LGNi = Lars-Göte Nilsson, LGÖ = Lars Gunnar Olsson, LHF = Lennart Halfvarsson, LHi = Lars Hillefors, LHn = Lars Hansson, LHo = Lars Harnemo, LHj = Lars Johansson, LJo = Lars Jonsson, LJä = Lars Jägerstedt, LKE = Lena Kjellberg, LL = Lars Lindell, LLa = Lars Larsson, LN = Lars Norman, LO = Lars Olsson, LOn = Lars Olsson, LOs = Lars Olén, LPI = Lennart Pihl, LPu = Lena Pukspan, LPJ = Lars-Peter Jansson, LRc = Lars Rigback, LRU = Lars Runeberg, LSG = Leif Sandgren, LSt = Lars Strindberg, LTn = Lars Tyden, LW = Lennart Wahlén, LWf = Lennart Widenfalk, LWi = Lena Wikström, LWl = Leif Welander, LWE = Lars W. Eriksson, MaBu = Margit Buhre, MaSt = Marita Stromstedt, Mid = Mikael Jonsson, MAc = Mikael Ackelman, MAAn = Mats Andersson, MAo = Martti Alatalo, MAv = Michael Aver-man, MAx = Mats Axelsson, MBI = Mats Blomqvist, MBQ = Mats Berquist, MBI = Mats Brandt, MBå = Margit Bååth, MD = Mats Dynesius, ME = Mats Edholm, MF = Mats Forslund, MFB = Magnus Forsberg, MFG = Mats Forsberg, MG = Martin Green, MGr = Mats Gothner, MHA = Mats Hamren, MHk = Mikael Hake, MHm = Mats Holmer, MHR = Märten Hammar, MJA = Mats Jansson, MKo = Margareta Karlsson, MLi = Martin Lestander, MMD = Mikael Marklund, MND = Mikael Nord, MRg = Mats Rosengren, MJA = Mats Jansson, MKo = Margareta Karlsson, MLi = Martin Svensson, MT = Martin Tjernberg, MTi = Mats Trillkott, MTu = Mats Thuresson, MU = Magnus Ullman, MWh = Magnus Wisht, MWm = Ma-rienne Wirdheim, MA = Matti Ahlund, MAP = Mats-Ake Persson, NC = Nils Sjöberg, NAA = Nils Åke Andersson, OAP = Ove Persson, OA = Olof Armini, OB = Ola Bondesson, OEK = Olle Ekman, OH = Olle Holst, OJ = Olle Jonsson, ONi = Olle Nilsson, OPH = Olle Philipsson, OTn = Olle Torstensson, OW = Ola Wizen, PEJ = Peter Jonsson, PA = Per Andell, PAB = Per Aspenberg, PBJ = Peter Bjurenstål, PDa = Peter Dahlström, PED = Per Eng-lund, PEEn = Per Ericsson, PER = Peter Eriksson, PEB = Per-Eric Betzholtz, PEJ = Paul-Eric Jönsson, PFE = Peter Fredriksson, PFO = Paul Forsell, PFZ = Patrik Fritzon, PGs = Per Gustafsson, PGU = Peter Gunnarsson, PGZ = Per Grantz, PGB = Per Goran Bendtz, PGL = Per Gunnar Larsson, PHa = Peter Hamren, PHI = Peter Hellsstrand, PKu = Pekka Kropus, PLn = Per Linder, POB = Per-Olof Bengtsson, POL = Per Olof Lindgren, PR = Peter Ronnberg, PSb = Per Sandberg, PSD = Per Sigvardsson, Psg = Per Smitterberg, Psn = Peter Sieurin, PSt = Peter Ståhl, PSu = Patrik Sieu-rin, PSö = Per Snobohm, PU = Per Undeland, PWN = Pekka Westin, PÅd = Per Ålind, POH = Peter Österbladh, RuJ = Rune Johansson, RAA = Rosa Aitamaa, RAH = Roger Ahlman, RAs = Roland Asteling, REd = Rosa Eklund, REK = Robert Ekman, RFR = Ruben Fryleskog, RGF = Rolf Gus-tafsson, RGR = Roger Grahn, RJa = Rolf Jansson, RKd = Robert Kavhed, RL = Ramon Lennartsson, RLn = Rolf Larsson, RN = Ragnar Nilsson, RNa = Roland Nanberg, RNg = Ralf Norberg, RNI = Rune Nilsson, RO = Rune Olsson, RPi = Roger Pettersson, RR = Robert Ronngren, RRY = Rolf Ryberg, RSB = Roland Sandberg, RSc = Rolf Schafferer, RSt = Roland Staa, RSv = Rolf Svensson, RWh = Rolf Wickholm, RWa = Raoul We-xius, SeJa = Stefan Jansson, SFB = Stefan Björn, StS = Staffan Sundin, SAs = Staffan Andersson, SEK = Stefan Eriksson, SEN = Sten Eriksson, SEr = Sven Eriksson, SEB = Sten Erik Bohlin, SGe = Sture Gedda, SHE = Stig Hamren, SHj = Sam Hjalmarsson, SHn = Stig Hammarsten, SHu = Stefan Hult, SHv = Seppo Haavisto, SHJa = Sven Holger Jansson, SJA = Sven Johansson, SJC = Sven Jacobsson, SJh = Stig Johnsson, SJu = Sievert Juneholm, SLa = Soren Larsson, SLB = Stefan Lagerblad, SLd = Sture Lindstrand, SLo = Stefan Larsson, SLq = Stefan Lindqvist, SLu = Stig Lundberg, SM = Stefan Munck, SNI = Staffan Nilsson, SNy = Stig Nylund, SOH = Sven-Olof Hellström, SOP = Sten-Ove Pettersson, SPr = Stefan Persson, SRb = Sture Ramberg, SRO = Stig Rosen, SRU = Stig Runesson, SSo = Stephan Sundström, ST = Stig Timmark, STa = Sten Tackström, SU = Soren Uppvall, SWa = Stig Walling, SWd = Solve Westlund, SÖd = Sune Ostlund, SA = Staffan Åkeby, SAB = Svante Åberg, SÅm = Staffan Åström, SAW = Sven Åke Wallin, SÖm = Stig Odman, TeJ = Ted Jonsson, TfJ = Torbjörn Jansson, TBs = Thomas Bengt-son, TBo = Thomas Birko, TC = Tomas Carlsson, TCn = Thomas Carlen, TDe = Tomas Daleke, TFn = Thomas Fransson, TFr = Thord Fransson, TGN = Tord Gustafsson, TGS = Torbjörn Gustafsson, TGI = Tage Grankvist, TGP = Torsten Green-Petersen, THc = Tony Henriksen, TJg = Tage Jegeros, TJh = Thomas Johansson, TJs = Thomas Jonsson, TJÅ = Thomas Jågas, TLa = Tommy Larsson, TLg = Tomas Liebig, TNn = Thomas Nil-sson, TNU = Tore Nordlund, TNY = Tomas Nystrom, TPr = Ture Persson, TPa = Tomas Part, TR = Thomas Rönneritz, TRu = Torbjörn Rydens, TSc = Torbjörn Schafferer, TSe = Tomas Svensson, TSr = Tord Söderman, TSu = Tomas Sundström, Tsv = Torbjörn Svensson, TSw = Tord Swales, TSå = Tommy Sävsström, TTy = Tommy Tyrberg, UAd = Ulf Andersson, UEn = Ulf Eriksson, UHj = Ulf Hanje, UK = Urban Karlsson, UKa = Ulf Karlsson, ULr = Ulf Lerner, ULö = Ulf Löfberg, UMo = Ulf Molau, USa = Ulf Sandberg, USs = Ulf Sperens, USv = Ulf Svensson, UT = Urban Tho-resson, UTC = Ulf T. Carlsson, VJ = Vesa Jusilla, Wsv = Widar Svensson, ALi = Åke Lindström, AW = Åke Walberg, OF = Orjan Fritz.

Lennart Risberg, Hagmarksgatan 44, 813 00 Hofors

Tr
trä
LEN
Den
re Co
bo
den
delba
tar fr
till n
ef
mät
geln
omk
Få
den
"fält
kara
• Sa
• L
• S
• L
• L
de
sv
19
Besk
Följa
1).
Huvu
fläck
ögonb
Haka
Ovans
gump
Stjart
Under
hakan
Vinga